КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Массо а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхехьарча Совета Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУЬЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 132 (4457). НIИРАНДИ, 8 ноябрь, 1967 шу. Мах 2 кап.

СОВЕТСКИ ХАЛКЪАГА,

Советски Социалистически Республикай Союза БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА!

Деза нохкъостий!

Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето, СССР-а Лаккхехьарча Совета Президиумо, СССР-а Министрий Совето дег чура декъъала бина белхалой, колхозхой, советски интеллигенци, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотан бIухой, Советски Социалистически Республикай Союза берриге къахьегамхой дерригача халкъа шIейна — Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизарца.

Ах бIаь шу хьалха российски пролетариата къахьегамо ахархошца барта а белаш Ленина хьалхе дедаю большевистски парти керте а латташ толаща чакхьяьккхар социалистически революци. Советий IаьдIал оттадир. Белхалой классаз заводийн фабрикайн да хилар. Ахархошка латта кхаьчир. ТаIадаьлла кхаьнак къамаш кортамукъаления цкъатарра болчу хилароx цкъоо цкъьалар. Революцо тIеза аьтера баьккхар моxк, къаман хьакъехьа хIалак хулачара кIелхара баьккхар.

ОКТЯБРЬ НОТБАЛАР дуьнен исторе чуьх Iоьльаьнто йоккха гала тохар да. [illegible] эксплуатацийн [illegible] ца. Вайна цхьаьна Октябра сий хила шу дизар дешу социализмаш, мехкий халкъаша, вежарашка болча партеша, дуьнен халкъашта юкъерча белхалой классо, дерригача хьалхалататача дезмата.

Октябрьски революце [illegible] ала баьккхар миллионаш болча нахьа дегашка тоIаба боалкача паха, кортамукъал баьъан долаш къовсам лаьттабен [illegible] бола мааки тешами а хина хIаьттар яз.

Октябра итт дено дагалир — дуьне, ах бIаь шера хийцар яз.

1917 шера октябрь бетта эггара хьалха социализма новкъа ялар Советски Росси. ХIана ку новкъа болх дуккха йола пачачхьалкхенаш халкъаш. Социализма дуьнен системан исторически дегIаахара низ бола фактор а хиина хIоаттай.

1917 шера октябрь бетта дуккъал дIабола дара беннабоцар дуьнен коммунистически болам. Тахан из марксизма-ленинизман пролетарски интернационализман байракха кIел къовсам лоаттабу миллионаш бола коммунисташ шийн мутIарашка кIаьхагIтеха боккха исторически ниъ ба.

1917 шера октябрь бетта дуьнен доккха дакъа колониальни мукIоткъамо хIадараш теха дар. Къамаш-мукъадахара революцей низ болча инхо нуй хьенха дIаьккхар бIаьшерашка лаьтта колониальни система, хьалха доал лаьтта чиркъаш, къамаш юхаххьахилярен социальни, прогрессан новкъа доьлаш латт.

1917 шера октябро схьлангара хуьцамаш дир дуьнен политикана юкъе. 50 шера, машарах долча ленински Декретагара хьайоалзенна, вай социалистически пачхьалкхе хадаиза дуьхьал латт низ-Iоткъам бара, агрессена, дуьнен халкъашта юкъерча провокацей, тIема авантюрай империалистически политикана, кхьыча пачхьалкхений чурча гIулаккашта юкъе лелахара, из тIеха а машаре вIашш гIулакхаш лелабара, дуьнен халкъашта кхерамзае хилара, халкъаш кортамукъе а шоай тоIаме а хилара. Коммунистически партеи Советски пачхьалкхеной дапза дарг мел доапар цу вай мехка коммунизм хьалъара эна мьърша хьалаш IалашIдара, дерригача дуьнен тIа машар лора а чIоагI а бара, социалистически мехкаш кхоталенна хилар чIоагIдара, къамаш социальни хьакъехьо мукъадоалара тIехьа халкъаша лоаттабу къовсам хьалахара.

Ленински парте, вай мехка белхлой классо, советски халкъо шийн революционни опытаца дIахьехкхар къахьегамхой валагIча накъьаца котбовргба, цар практически мох делар социализм фукн из къахьегача халкъа фу дуи хьача хаттара.

Шовзткъе итт шера Советски Союз низ бола социалистически пачхьалкхе а хиина дIаьттай, из хьалъо коммунизм, социальни прогресса хьалхарча мутIаре йоза. Маркса, Энгельса, Ленина идеяш, вай партеи вай халкъо шийна хьалхашка оттадь де лерзIарашн дехкараш толамца кхоачашдеш да.

Сага мега ю эксплуатаци дIайаххаяьлна оттадаьдар вай. Вай из чIаххьдаьккхар.

Социализм къахьегамхой общество я. Цунна чуьх бац эксплуататорашй эксплуатацена кIалхаттарашн. Къахьегам общества членашта материальни вахара шоI мара боаца хьаст, ела бокъо, сий доза дектар хинна дIаьттаб. Исторе чуьх эггара хьалха болхлочун къахьегам, ахархочун къахьегам, сага къахьегам обществас доккха сий ду гIуллакх а хиина дIаьттаб.

Вай лаьрхIар социалистически производство хьоо. Из а вай дир.

Халкъа турпалча къахьегамо вай мехка хьайар чIоагIа дегIаена вай хадара индустра. Ахархой эIамингача боахама мегта хьаьй йоккха, технически IалашIьаь колхозно-совхозни производство. Социалистически экономика даххача а темпаиерча а темпашца дегIайоагIа.

Кьаман вIаши къьахетам низ-Iоткъамо тоIадмо декхарга дIадовмина декхар оттадир вай. Из а кхоачашдир вай.

Социализмо чIоагIIдир дуккха къаман дахача вай Даьхен халкъий воарда доза цхьоагIо. Дуьнен тIа дц СССР-а халкъий доттагIалла, чIоагIа сила. Из чIоагIIлора пятилеткай деношка къахьегаш, Сийлахь-боккхача Даьхен тIемо шера аьз буккача. СССР-а халкъий доахлургдоаца вошал социализмана карагIдаьлна эггара боккхагIа нах беха хIама да, вай тIехьа тIайоагIача хана коталомаш йоахаргхиларах бола чешам ба.

«ХIара [illegible] — цунга дуьнен вай, [illegible] — къахьегамхо хьонна» [illegible] декхар оттадир вай. Из а кхоачашдир вай.

Вай мехка дIадьккхай къа, бе болх из хилар, эксплуататорий чакхьелар. Социалистически производство халкъа хьалтаента гIулакх дь, къахьегамхой хьалтаеш кхоачашде оттадь я. Къахьега а салаIа а бокъо хилар, мах боацаш деша йиш хилар, медицински гIулакх дар, пенсионаш Iалашо советски вахарах йоалла ааммал я. Халкъа материальни вахара хьал хадIалаз хийхьар социалистически обществ законе да.

Керда, социалистически [illegible] халкъа а халкъа доал [illegible] демократи [illegible] декхар оттадаьдар вай. Из декхар а кхоачашдир вай.

Октябро кхеллача социалистическа демократе дуккха бола нах пачхьалкхена общественни гIулакхаш белалара юкъеьхар, къахьегача халкъа говзалаш, знанеш, таланташ юкъейоалаера эна шерра никъ хьаьбайлар. Исторе чуьх эггара хьалха хьаьлй шийн низ дуккхача наьха сахетамахи организованностехи латташ бола пачхьалкхе. Вахара дал а хиина дIахIоттаб из хьакхоахиш бIовши — рудаш кIорй бахарам, ноттала леалалераш, лаьтта оахараш, атома къайленашкен космоса кIаргаленашкен кхоачараш, дерригача материальни духовни рузкъай хьалераш.

Ленина социалистически [illegible] бола къахьегамхой [illegible] оттадаьдар революце. Тахан вай дерригача а дола вай [illegible] вай мехка къахьегамхой коммунизма сийлахь доаяга гIулакх бахьан долаш къовсам лоаттабу Iаьльаьнто деша вай.

Социализмо дIадаьккхар нах культура боацаш, бьде хилар, дуккха нах дешаза хилар. Знанеш культурен хазнъага кхоачаш доаа кIалман з хиина хIаьйтар. Социалистически идеологи общественни хьоташ дегIалхара боккха творчески ниъ ба. Социалистически культурана карагIдаьнараш, советски Iалмано дакха толамаш вIадача духовни дегIадаьла тIехь вIаьрьахашка баьккха боккха гIа ба.

Сийлахь-боккхача революце шовзткъе итт шеро тьахьоил сийлахь-денхача халкъа сийлахь-боккха никъ. Из вахар да, кхетамна хIама кхоллъ, дедза вахар дьнадпе Октябро, коммунистически парте хьалгIоттанъа белхлой классо, къахьегача ахархоша, интеллигенце хьайга къа, царна карагIаьлша денал дола гIулакх за.

Сийлахь-боккхача революце шовзткъе итт шеро шийна чулоацу сий лолча дуккхача новкъалех болча къовсамкъз, керда общество хьалъерий — Ильичанд цхьана вай парти хьальрий, самодержавен капиталистана чIаагIаленаш чухьелаш йохаьрий, бе тера а дела къона Советий Республика лорадьрий, социалистически пачхьалкхен индустриальни лакхбаьрий, колхозаши совхозаши вIашагIъеххарий, Сийлахь - боккха Даьхен тIом хиннача шерашка социалистически Даьхе кортамукъе шийн лоIамен хуьга лорадеш котбаьлларий, халкъа боахам юханехтаоттабаьрий, хIанз коммунистически общество ен боахкарий тIехьентара тIехьенга боалош хьабоагIа бувзам.

Советски нах вIаьхха шоаш кхо ча беши къонахчал долаш хилара, революционни идеалашта уж тешаме хилара, цар сакхетамерча шеспинлайр дерригa дуьне лецдоаь.

КарагIийнийча социализма Iалашмате доккхайча хIамай де бокъо йола доккхал а деш, эггара чIоагIа нарца раьза а долаш, вайна къьегга бIаргагу чалхбаьккхаз ниъ мел чIоагIа чоалхаме хиннаб. Партен халкъон керда общество вIаштIехьа а йоахаш хьаьй вIалла а теха лекаlаза доачал хьакъаех кхера а да кхераш. Iалашмате йоккхийча халонех чакхдийнад вай, коталоний дегагIоо а сазна, нитта ноший гIайгIаш а хIай вайга, цхьа хь зидаца аьтув ца буаларахи гIаьрахетез кхетам а шибен. Iалашмате йоккхий халонаш хIайиттача ханамаш а сазна, нитта котаденаш гIоадоахача деношка а эггара дIоагIа хьагучайнийна вай халкъах доахна боккхала а башха дика гIулакхаш, цуй революционни сакхетам а но ше ихьакхоеш ца хилар а, пролетарски интернационализма, социалистически Даьхена, коммунизма идеалашта доазув доацаш чIоагIа мутIахьа хилар.

Деза нохкъостий!

Социализмо керда вахар денлад вай мехка, кортамукъарча къахьегама праз хилийтад, кхоачалурдоаца хьинар денлад кхоачашде лерзIар хьадара. Социализм хьалъара экономически а социально-политически а ниагаш коммунизмага довлара сийлахь-йоккхий перспективаш хьагучайоах вайна.

Коммунистически общество [illegible] [illegible] а ергы!

Советски нaxa шоай къахьегамца а къовсамца а коммунизма идеалех вахара практика хулийт. Ленински парте шийн Программа тIа, XXIII съездa решенеш тIа къовстадаьд коммунистически общество хьалъера кертера наькъаш. Сийлахь-боккхача Ленина байракха кIал а этта, Коммунистически парте кулгал а деш, вай халкъ бIубение коммунизма коталенга дола.

Коммунистически общество хьалъар духьа керттера экономически декхар кхоачашлала, — коммунизма материально-технически база хьалъа ергьа. IалманеI техникаиI карагIдийнарех маьегта пайда ийбара, серрига общественни производства индустриальни дегIаккхуьлара, цун эффективность а къахьегама овсарле а лакхъяра лерда тIа хаданза промышленности юрта боахман дегIакхуьлга Iаламие а из бахьан долаш халкъа хьал-торе дIахо а лакхъе, берригача советски наха эша материальни культурни хIамаш тIа-тIа дикагIа хилийта гIерта а доза вай.

Коммунистически общество хьалъар духьа тIагIертта дикагIа вIашгIеьйоахаш тоалла ергьаш социалистически общественни оалламенш: дерригIа кхоачашдеш чакхдахаша доргла гоадаш юртан юкъера, хьалхъален физически хьахьегама балхлонта юкъера долаш болхи йола ергалоаш, дIахара тIаберишхь ху гIулакхаш; кьашжйи халкъийн экономен культурен дегIаккхуьлалза дргьыш, цар кхы а дикагIа айха вIашийн вежарий гIулакхаш леладелгеи новкъостал доаттаделген Iалаш а деш; белхалой классей ахархойн цхьааrIоо политически дарди материальни базеи, советски пачхьалкхе чIоагIъеш хилалза, социалистически демократе дегIаккхуьйлалза ергьаш; планирование, халкъа боахама доал дар оалеш хилалза даргвап.

Коммунизм хьалъар духьа тIагIертта общества берригa членаш лаххa сакхетам хилара, къахьегамцара а общественни доклахьешара а гIулакхаш коммунистически тайпара лелабан хилара, советски патриотизмаи интернационализман кхетамца кхобеш хилалза баргбал; берригa гражданаш общественни гIулакхашта доал дара дакъахилалза, критикен самокритикен дегIаккхуьлалза, къахьегамхой вIаштIехьален дисциплини лакхъеш хилалза ергьаш; социалистически цхьаьна бахара норман намогга чIоагIъеш хилалза ергьаш; мукъача ханах сагг духовни вIаьхий хилийтара ыийла ийбанза баргбал; юкъерен лакхерен образовани дикагIа тоалеш хилалза, Iалма техникаш деагга маьегта дегIаккхуьлалза, литературан искусствий нах кхетамца кхебара роль лакхъеш хилалза ергьяй.

Вай турпалерча белхлой классо, Iалманхоша, инженераша, техникаша, конструкторша, берригача промышленноста белхлоша дIахо йодача хана а хадаза кIаьдбалар доацаш дIахо а технически прогресс яра. экономически реформе практически чакхъяккхара къовсам лоаттаберитдхиларах тешам бенна долга дIаккхийнаду вай. Къахьегама овсарле лакхъеш, продукце дикагIай тоалеш, производственни планаши социалистически декхараши кхоачашдара, бевлан материалаш кхоара, пачхьалкхен а къахьегамен а дисциплина чIоагIъеш боль кхь йоарнахр — вай держава экономически ниа кхачар дIахо дегIахара, сиклеппа коммунизмага бодача новкъа дIаьльайдахара деарвIамегIа дола хьалаш да.

Вай сий дола боалхошн ахархой, совхозий маIо а ккха а болхлой, юрта боахама специалисташ дIахо йодача хана а хадаза лаьтта дедаларен хьайбаш лелаларен культура лакхъеш, продуцие единнцага бода къахьегам лохбеш, шоай балха тIара экономически хьоахамаш тIагIертта дикагIа тоалеш, деррIIа а хьурмате а боахама доах леладеш хургхиларах тешам бенна долга дIаккхайнаду вай. Цунах тийша да вайх, дуьх, шура, кхьйола юртбоахача продукташ дахар дикалдоахкига, колхозийн совхозийн экономика чIоагIъелга, юртара вахар хадданза лакхделга, дерригача советски халкъа хьал-торе тоалга.

Оаха дIахойт, Iалман культуран деятелашa, хьехархоша, лораша, еррига вай советски интеллигенце халкъа хьалхара шоай декхар дIахо а сийленца кхоачашдергхиларах, коммунизм хьалъара сийлахь-доккхача гIулакха шоай низаши знанеши дIатергхиларах, Iилман техникен тIагIертта дегIаккхуьлаларгхиларах, культура наха юкъеххуьлаьргхиларах, хкуаш йоагIа тIехье коммунизма уйлаца хьалкхее новкъостал лергхиларах тхеаш дег тийша долга.

Тахан тхо муса кхайк, деза советски кхаланах. Сийлахь-боккхача Октябро оалангара дена хийцай шун кхел, кердача вахарга бода шера, сийрда никъ хьа а бийла. Шоай хьинар из кходен къахьегарцех беран кхедара йоакхо эрнен шоашкара башха-дика дакъа лиац оаш вай мехкарча гIулакха юкъе.

Коммунистически парте, Советски пачхьалкхено дIахо а делла хIама дергла шоай творчески говзалаши таланташи дегIаккхуьлаз вай мехка кхалнахага кхы а дукагIа торонаш хилийтара.

Шуга оал оаха деш, кагий нахи мехкарийи, тха сийлахьа советски кагирхой! Дай-мехка тешаме кьонгаш мехкарийи, оаш цунна дIачел шоай къона ниъ, бокхагIбарий ноахалаштца цхьана оаш хьинар из кходеш боль бу фабрикашкен заводашкен, колхозийн совхозийн кханка, знанеш Iомаю, космос карерзаю, лаьттан чнашкара рузкъаш хьагучалеах. Шун бе йоал — Даьхен кхоане.

Тхо теш, Ленина сийлахь-доккха гIулакх хила хьакъ а долаш дIахо кхухьараш ше хургхиларах, Октябра идеалаш къовзачлаца оаш лорадергхиларах, вагахьа санна еше, гераз бе а делла социалистически Даьхен сийн кхычарех тийша хIама доацаш хулген лорадергхиларах.

Советски Эскарен Флотен тIемахой! Кхьча социалистически мехкий эскарашца цхьана Октябра карагIдаьнараш, социализмана карагIдаьнараш лорадеш латт шо, дуьнен халкъашта юкъера кхерамален массаие а юкъара машари лорабеш латт шо. ТIагIертте Iомае тIема техникен гераш, эргайоахаш тоае шоай тIемен политически кийчо, тешшаме лорадe Советски Союза воазонаш, фед лакхъе, вай мехка оборонни ниа чIоагIбе.

Вай халкъ чIоагIа дог тийша да, шийн маьрша къахьетам тешшаме лорабеш сийлахьа Советски Герзашцара Ница хилара.

Новкъостий, белхлойн колхозхойн, промышленностен юрта боахамен специалисташ, культуран Iилмай деятелаш, Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен тIемахой!

Шовзткъе итт шера вай дегIаухаш кьобена никъ — къахьега халкъье Коммунистически партин йо хартIоеца цхьоагIа йолаш хилара дола къьегга тешаш.

Халкъах болча дуккхача наха шоаех мел низ боал хайтал парте, тешам белийтаб керда, дикагIа доле дуьне лаьттан тIа хьалде торо чилара. Тахан ловкъалие ала йиш я вайга, из бахьан долаш Коммунистически парте къовсам лоаттабаь гIулакх — белхлой класса гIулакх дерригача халкъа юкъара гIулакх а хинна дIаьттал хьина. Советски халкъа боккха тешам бенаб вай партех дуьнен тIа эггара хьалхарча социалистически пачхьалкхенна доал ду парти хилара тарра. Халкъа хьашташкара дIаикхача кхы тайпа хьаштан дац пун, советски нах лег тийша хила мегаргба, коммунисташ массаза а вай сийлахь-доккха гIулакх бахьан долаш дерригача халкъо лоаттабеча къовсама хьалхалаттаргхиларах. Толаш а гIа йолча теорена йIаьлегIа йолча политически опытаен пийчкена йолча парте коммунизма коталонга нуьгаш бода нийса никъ була.

Сийлахь-доккха шийн долчо денош [illegible] советски никъ дег тIорча бернала [illegible] доазол [illegible] шийн [illegible].

Вайна дага а доагIа, цIаккха хиц а лургдац граждански, тIом лаьттача халача хана вайна оагIув оагIех теха дIаьтта хиннача бIухой-интернационалистий денал гIулакхаш.

Вайна дага а доагIа, цIаккха хиц а лургдац дег чура даргдоацача экономика меттаоттаеш лаьттачен юххьанерча турпалерча пятилеткайн шерашка вай Даьхена вежарашха дь новкъостал.

Вайна дага а боагIа, цIаккха биц а лургбац фашизмана духьаллаьттача шерашка вай цхьана лоаттабаь къовсам.

Оаха дIайха баркал оал шоана, дозол дехьара тха деза новкъостийн доттагIийн, дуьнен эггара хьалха хьахиннача социализмана мехкаша интернационални уйлаш шун хила[illegible] йолча гIойлен духьа доацаш шоай дьинар ца кхоадеш оаш гIа дарах.

Советски халкъо, Сийлахь-йоккхача революце шовзткъе иттлагIча шера чу ше долаш, сийленга хьу коммунизма идеяш. Сийлахь-боккхача Октябра идеяш.

Вай кег гIортолга ю социализм хьалъеш лаькхача толамех. Вай кийчденнал цIаккха а дергдоацача марксизма-ленинизма хьехамца, вайгахьа да вахара бакъдар, вай низаш лакъаргдоацаш да. Вайна оагIув оагIех а теха доал социализма вежарашка долча мехкий халкъаш, дуьнен халкъашта, юкъерча коммунистически болама, демократе, къамий кортамукъален низаш. Цхьанна а сагага, цхьанна а хIамагга юхасацаду лургдац вай бухсоцаш вай лерхIаргIа — коммунистически общество хьалъерга бодача наькъа тIа.

Советски халкъо, хIара советски сага къахьегаме, дешаре керда толамаш вахар, шоай вахаре праз ха хилар, вай сийлахь-доккха коммунистически гIулакх котдахар духьа лоаттабеча къовсаме толамаш дахар лов тхона.

Даькъала хийла Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци!

Даькъала хийла духхаза вай Даьхе — Советски Социалистически Республикай Союз!

Даькъала хилда вежарашка дола социализма мехкаш!

Даькъала хийла империализмана духьала, демократи социализми бахьан долаш лоаттабеча къовсамера дерригача революционни прогрессивни низий цхьоагIо!

Даькъала хилба халкъашта юкъера машари доттагIали!

Даькъала хийла сийлахь-доккха советски халкъ!

Марксизма-ленинизма байракха кIал, тоххамаш чакхдаьнача Коммунистически парте кулгалца — коммунизм йизза котъелларга!

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СЪЕЗДИЙ КРЕМЛЕВСКИ ДВОРЕЦЕ

Шей деддара, дегаш гIоздалара хьал тIа я Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаяь цхьана ю КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета, РСФСР Лаккхехьарча Совета торжественни заседани 4-ча ноябре дIахо лаьтта съездаш хула Кремлевски Дворец.

Леонид Ильич Брежнева доклад, серригача планета тIа чIоагIа гIоръьнна доклад ше мяарра дег чу йиже ба заседане дакъа лоацараш.

Трибуне гучаюл вежарадих йолча союзни республикай керд-керда делегацеш. Уж яьххай гулбеннарашца дIайха моаршал дала, наиха къонгаш санна Советски Союза халкъаш коммунизма гIулакха, шоай социалистически Дай-мехка мутIахьа хилар хьаьла.

Ишта къамаьлаш ду доазол дехьарча вай хьашашка а. Дайхача дешашца дува цар сийлахь-доккхача советски халкъах, цIаккха а дергвоацача Ленина партех, Октябра идеяш дуьнен тIа гIолла котдолца мийта лел.

Заседани дIайолалуча юххье председателал деш волча Алексей Николаевич Косыгина къамаьл де тоаш ду Чехословаке Коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара, Чехословаки Республика Президента Антонин Новотнена.

...Узбекистана делегаце, заседане дакъа лоацараш детташ тIоараш а долаш, трибуне дIатIахьа республика байракхаш.

Республика Компарте ЦК хьалхарча секретара **Ш. Р. Рашидова** йоах:

Вайна массаиена а хIара дег чу йижай къьега, бIаьхийча чулоацамах йоаза бола Леонид Ильич Брежнева доклад. Из за дог тохадолийташ, наха эггара чIоагIагIа дагадаттараш цар уйлаш чулоацаш дола документ.

Вайна массаиена а чIоагIа дика хет, тоIадаь доккхача халкъашта, партIатон праза баьан долаш къовсам мел лоаттаберашта маьки доглоахийлен хиина латта Советски Союз — Октябра даьхе, Ленина даьхе, дуьнен тIа эггара хьалхара социализм котъьккха мохк хилар. БIарг ма кхоачча йолча пуя меттиганя ваьлангара эргелонаш хиинай, Уж къьстта дика бIаргагу шариьна вленнеш хиинача, Россерча къамий хьалха хиннача йистонна хьажача, Оратора дуьн республика къахьегамхошта карагIдаьннача доккхийча толамех.

Трибуне я Казахстана делегаци, Казахстана Компарте ЦК хьалхарча секретара **Д. А. Кунаева** хьаккхайяду:

— Казахски халкъо кхетаду, шийна карагI мел даьннача хIамашца цу дерригача 50 шера вай Коммунистически парте шийсе чакхъяккхача ленински къамий политикана ше декхарийла хилар. Шоай нартIатошен ираалцеи казахаш декхарийла ба вай мехка дерригача халкъий, хIаьта, эггара хьалха, сийлахь-доккхача эрсий халкъа оагIонгахьарча чIоагIача, дохаргдоацача доттагIалли вежарий новкъосталан.

Зале гучайоал Грузе делегаци: Тахан, — йоах Грузе Компарте ЦК хьалхарча секретара **В. П. Мжаванадзе**, вайх хIаране дег тIа къьестта дикахетар да, къьестта гIоадалар да. Воашта дотагIача даькъа Iалашмате доккха праз кхьвчал вайга Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизар санна йолча вэамлен исторе чуьх селлара чIоагIа белгалйоалаш йолча собыге хиларен дакъа лоацараш хиларна.

Къьстта а белгалдоалаш за, цIаккха дицдургдоацаш ва ухх дийнахь, съездаш хулча Кремлевски Дворецa ухх хьачазале цхьаннена тIехьа шоллагIъар йодаш Вай Даьхен столице — Москве мехка масса мийнгера ена союзни республикай байракхаш ураглъухаш хилар. Советски халкъий моахкаш санна цхьоагIа цхьоагIо, дохаргдоаца доттагIал, боккъонца дола вошал къьегга хьахбоккхаш йола демонстраци а хиина дIаотт из торжественни шествие.

Трибуне я Азербайджана делегаци. Азербайджана Компарте ЦК хьалхарча секретара **В. Ю. Ахундова** йоах: Азербайджана къахьегамхой дегаш гIоаргадeнашкара доагIа эггара дIайхагIа дола моаршал да шуга, деза доттагIий, тха деза хьаьший Октябра 50 шу дизара сийлахь-доккхача цIейна даькъала а дувлаш, шун халкъаш могаш маьрша, ираз долаш, тоаденна дахар довш довца боаккхах оаха.

Азербайджана къахьегамхоша доккхал ду, Октябрь котбаьннача аьхлагIча, дийнахьа пролетарски Баку Советски Iаьдала, 'белхлойн' ахархойн Iаьдала ше байраах урагIъегIа хилара. Вай ерригача партеца халкъаца юкъе беза лоарIаш дага лоаттабеча 26 бакински комиссаро шоай турпалерча вахарцен баларцен цIаккха а йиш юхаргйоацаш памятник дегIад вай халкъий вошала, пролетарски интернационализмона.

Торжественни заседане советски халкъа, КПСС-а дIайха моаршал лур къамаьл дир Венгерски Социалистически болхлой парте ЦК халхарча секретара **Янош Кадара**, Болгарски Коммунистически парте ЦК хьалхарча секретара, Болгаре Министрий Совета председатела **Тодор Живкова**, Итальянски Коммунистически парте генеральни секретара **Луидии Лонгос**, Югославе Коммунистий Союза председатела **Броз Титос**, Румыниски Коммунистически парте ЦК генеральни секретара **Николае Чаушеску**, Къублехьен Вьетнам Мукъабаккхара къаман фронта президиума члена **Динг Чен Тхо**, Испане Коммунистически парте председатела **Долорес Ибаррури**.

* * *

...Съездий Кремлевски Дворецa зале къамаьлаш дир сийлахь-доккхача Советски Союза чулоагIача серригача вежарашкал йолча пхийтте а республика викалаша.

Моаршал хоаттаи гулбеннарашта хьалхашка къамаьлаш дир: МНРП ЦК-а хьалхарча секретара, Монголе Министрий Совета председатела **Юмжагийн Цеденбала**, Корен Къахьегама парте ЦК-а Политбюро а Президиума Политбюро а члена, КНДР Лаккхехьарча Халкъа Собране Президиума председатела **Цей Ен Гена**, финланде Коммунистически парте генеральни секретара **Виллс Пессе**, кхычар.

Торжественни заседани чакайоалаш къамаьл дир КПСС ЦК-а Генеральни секретара нох. **Л. И. Брежнева**.

Дерригача советски халкъа цIерагIа нох. Брежнева доккха баркал ьлар вай доклад дехьарча доттагIашта цар дег чура моаршал даларах, цунна вай мехкаца шоай вежарашха доле доттагIал хьагойтарах.

КПСС Центральни Комитета, СССР Лаккхехьарча Совета, РСФСР Лаккхехьарча Совета цхьана из Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара хетаяь торжественни заседане дIакхьел.

Заседане доакъашхоша дог эй а денна «Интернационала ихь партийни гими оал.

(ТАСС).

Москва, 1967 шера 2 ноябре Кремле В. И. Ленина оттаяь памятник торжественно хьдийллар.
В. Ишевек сурт. ТАСС фотохроника

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕИ ИТТ ШУ

КПСС ЦК ГЕНЕРАЛЬНИ СЕКРЕТАРА НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДОКЛАД

Шовзткъе итт шу хьалхагIа, йоах Л. И. Брежнева, дерригдунен-исторически доархIамера событи хиннай, Коммунистий парте кулгалдеш хиннача Росси белхлошеи ахархошеи шоай йе деллар паччахьалкхен Iадал. Берригача мехка, дерригача дунен тIа дIахезар Ленина дешаш: «Большевикаша массаза а хиланза яьнц яьха болхлойи ахархойи революци хиннай».

Смольне болхлойи салтийи депутатий Советий шоллагIа Ерригроссийски съезд йолаеннача хана а чIехьа штурм еш латтар Зимнена. Съездо Советски правительство вIашагIъеллар вай парти хьалхьи революце баьччеи хинна Владимир Ильич Ленин керте а волаш. Хьахилар дунен тIа эггара хьалхара болхлойи ахархойи паччахьалкхе. Росси йоккха территори дIалаьцна шийн коталонашца болабелар Сийлахь-боккха Октябрь.

ВорхIалгIча ноябро керда зама хьайийлар адамлен историе чухь, кердачи, социалистически летоисчисление юхь а хинна дIаэттар из. Цу дийнахьа сацитгара кхера биллай кердача социалистически общества ладе.

Октябрь котйаларо никъ хьабийлар социализма идеалаш кхоачашьяра. БIаьшеренашка тIехьайиса латтар лоаццача исторически хьаьашка дIа а даькха, чIоагIа дегIаена низ бола паччахьалкхе а хинна дIаэттар вай Даьхе. Вай мехка къахьегамхоша Коммунистически парте кулгалца эггара хьалхагIа хьайир социалистически общество, эггара хьалхагIа хьалхье йолайир коммунизм.

Октябрьски социалистически революце йоккхача низаца меттахьа хьоалир еррига дунен общество дегIайоагIилга, сихбир революционни кортамукъалении къовсам. Шоай байрокха кIал Октябрга котало яккхийта марксизма-ленинизма идеяш тахан миллионий хьалкъалашкен летаккен ессай, хIамаш кхолаш бола боккха низ а хинна дIаэттай.

ДIалахача ах бIаь шера исторически итог сенах латт аьлча, из латт, дунен арешера низий соотношени болхлой класса пайдаца йолча прогресса, демократе, социализма дерригача низашта пайдаца йолча оагIорахьа оалангара деназ хувцаларах.

Коммунистически парте Центральни Комитето, Советски Социалистически Республикай Союза Лакхехьоча Совета Президиумо, Министрий Совето сийлахь-доккхача цIейца дег тIара даькъала бувц вай бола дай-мехкахой-болхлойи колхозхойи, интеллигенци, Советски Эскарен флотен тIемахой, берригa советски нах.

Дерригача дунен тIарча миллионаш болча къахьегамхоша Октябрьски революце юбилей белгалйоаккх из йоазита дезеи гаргареи дола шIей а доархIаш. Укх дезача ленинска дIайха революционни моаргIал тохьийт Ленина парте, дерригача советски халкъо доазол дехьарча шоай доттагIашка, соратникашка, вежарашка!

Адамлен историе чухь кIезига хиннай, аьлар дIахо Л. И. Брежнева, халкъий кхелашка, общества дегIакхувлара даькъе боккхача доархIаме хинна революцеш. Октябрьски революци шийн маIанга а, шийн исторически тIехьлонашка а диллача царна юкъе къаьстта моттиг лоац. Цо сагасаго эксплуатаци елга дIа а даьккха, къахьегамхошта шоашта долча гIулакха общество кердаккхара юхь дIайолайир. Цо хьайийлар адарш шерашка тIалаьттача угнетателий доаза тIехьоачаяьча къела, саготоиашта, мискала болхлой класс, берригa къахьега нах мукъабахара зама.

Росси социализмага йоалаяь никъ — из бо дунен историе. Сага еррига онаденаце кера никъ Российски хьалаш чул чIоагIа шоай тайпара хиннадаце а. Октябрьски революце хьахьекхар бIарчача исторически замаи капитализмагара социализмага доалаца — дунен тIа общественно-экономически дегIаахара берригача дедамо кийчдаьча доалара замаи оалангара, керттера тенденци.

Капитализм социализмаца хувцаш сатни хувцаза ярrIолащи хилар производства средствашта хинна частни доалахье производительни низаш дегIаахара йола духьале а хинна дIаэттачна хана. Капитализм шеи хьахилийтай шийна каш доаккхаргдар — болхлой класс.

Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци кийчъый хьалхалаттача общественни уйлаш дерригача дегIаахаро. Из дегIаахар бакъонна шийн бахье кхьачад марксизме. Бакъонна дола денален творчески гIулакх чакх а даьккха, утопи хиннача социализмах Iилма а даь, сийлахь-боккхача уйланхошеи революционерашеи Карл Маркссеи Фридрих Энгельссеи царгIатонген иразаген бода никъ хьекхаб тоIабаь боахаши даькъаза баьниеп мел хиннарашка.

Къаьнача дунена чухьа кхачаш даьттай социалистически революци. ХIаьта из хьайнай цун эггара медагIа долча даькъа чу — XX-гIа бIаьшере йолаяча хана империализма еррига керттера вIашдухьаленаш цхьа шод а хинна гулъеннача Росси. Собатеш дегIаухилга сихдир хьалхарча дунен тIемо. Цо кхы дIахо доазув доацача дIакхоачайно къахьегача адамашкара халонаша саготонаши, хьагучадаьккхар паччахьа самодержави а хIаьта цул тIехьагIа Хана йола правительство а йохкаденаи низа боацаши хилар.

Октябра опыто, цу тайппара, хьахьекхад, белгалдоаккх Л. И. Брежнева, революци котъялар цунна эша объективни хьалаш вIаштIехьдаьнача хана мара хулаш ца хилар. Из революце чIоагIа закон дIадоаккхалургдац цхьаннега а. Цунна Октябрьски революце хьахьекхад, къаьнара строй дIаяккхара аьттув болаш долча объективни хьалел совгIа, классови моастагIчуница хоадамболлаш тоссадалара къахьегами адамаш хила дезача тайпара кийчленнеи вIаштIехьдаьннеи хулга а эш.

Росси болхлой класс дика лоархIаьй цу декхарах. Из вIаштIехьъяьннай дунен пролетариата эггара революционнегIа йола отряд санна. Цун дукхалаьа боарам боацаш лакхагIа хиннаб цун политически лоархIам мехка вахаре. Вай мехка халкъий дикагIа йола революционни традицеш хила хьакъ а долаш дIахь кхуьхьар а хинна дIаэттай из, творчески тIалйцай цо дунен пролетариата революционни опыт. Цо хьаяьй шийн деналера авангард — социализм болхлой боламах, адамий стихийно эгIазлонах дIатоха хайна йола большевикий парти.

Большевикаша массаза а лийрхIад, социалистически революци — из лакхе латтарий переворот а йоацаш, турпалий группо къийлагIа вIашагIбелла барт а боацаш. Къахьегача халкъа дукхача адамий болам хилар. Даим дукхача адамашта юкъе а йолаш, цар къовсама керте а латташ, партена хайнад миллионаш болхлой, ахархой, салтий революце бIарча цхьа эсар а даь кхатабе. Большевикаша кIаьд ца луш кийчъаьй болхлой классеи къахьегача ахархойи цхьоагIо. Вай мехка революцеи пролетариата диктатураи чIоагIа лард а хинна дIаэттай из цхьоагIо. Халкъа творчество 1905 шерре а хьахкеллача Советашкара кораьй Ленина партена къахьегамхой политически Iаьдала керда форма.

Герз кара а ийна яь октябрьски восстани шийн йиллача бокъонах революционни стратеги тактикай хьокхам санна из историна юкъейоахаш, селлара йоккхача говзалцеи болхлоех-ахархоехи салтехи долча адамий дагардар кхетадоаен кийч а йин, чакх а яьккхар. ЦIеча Питере дотабаьча революце алапо берригa мохк чулаьцар, цун эггара саьнагIа йолча йистоньга кхоачаш дIабаьржар.

Октябрьски революце котало — тIагIерттон ниакъалеи баьча балхах, большевикаша - ленинцаша дукхача шерашка турпален тIагIерттам лоаттабаьча къовсамах хьахиннаб. Октябра опыто хьахьекхад, кхыметтел аьттув бола хьалаш хилча а болхлой классага шийн авангарда — адамашца чIоагIа юкъаленнеи революционни къовсама еррига формаш Iомаяьи йолча марксистски парте кулгалца мара социалистически революци ялург ца хилар. Из ва кхы цхьаьккха а доханргдоаца революце закон.

Октябрьски революце хьахьекхад, белгалдоаккх Л. И. Брежнева, моллагIча формехьа хулаш из яле а, революцега гIолла мара болхлой классага котало йоаккхалург ца хилар.

Октябрьски революци, йоах дIахо докладчика, политически Iаьдал хувцалар хинна Iачар. Цун маIан цар халкъа вахара тIоанаш белгала чохаьха кIалтIатайса. Российски действительноста еррига оагIонех хьокхаенна йола чIоагIа социально-экономически переворот хилар. Болхлой класс Iаьдала керте а оттаьь, къахьегамхой эксплуататорех мукъабаьхар Октябро, царна дIакаваенар предприятеш, банкаш, машинаькъаш, ахархошта лаьтта делар. Росси баьхача нийсса ахаш болча нахага бала хьегийта къамаш Iазап чIалаьккхар. Империалистически тIема юкъера баьккхар мохк.

Классови моастагIий духьаленои боахам бохарен тIакхоачадаьча боарам боацаш чIоагIа халача хьалашка общество эргаяккхара болх дIаболабир къонача Советски паччахьалкхено ше хьахиннача хьалхарча денношке а деша. Производства средствашта хинна частни доалахье, еррига сословеш гIойленаш дIаяхар, 8 сахьата балха ди юкъедоаладар, кхалнахьа бокъонашка нийсхо оттаяр, образованена демократически реформа яр, халкъа унахIено лоралга вIашагIдоллар, Iилмеи искусствои дегIаккхувлара йоакхо яр — уж да шийн эггара хьалхарча гIулакхашта Советски Iаьдало кхоачашде дIадоладаь дешаш.

Из дола хIама Iалаьмате боккха принципиальни лоархIам болаш дар. Социализм хьалъяра эпопея йоашта гуччахьа яржаш лаьтта дола дунен халкъаш цун хьалхарча деношке а депа бIаргаго йиш йолаш дар, пролетарски революци къаьнадар дохадаь дIалаккхарах латташ ца хилар. Цун керттера маIан, цун пафос — из да кхоллар, керда накар хьаллар.

Iаьдалах дола дош моллагIча революце оалангара дош лоархIаш хиннаб массала а марксистаи-ленинцаш. Цхьабакъда, Iаьдал доаккхилга самоцель цIаккха а хинназ коммунисташта. Пролетариата диктатурах цар хьалхагIа а лаьрхIай, хIанз а лоархI керда, социалистически общество хьалъяр духьа, къахьегача халкъа торои иразаи бахьан долаш лоаттабеча къовсама керттера средство.

Классови къовсама еррига опыто хьех, революцена ше лорае ховш хилча мара, мел хинна а, мах боцаш из, яхаш. Сийлахь-боккхача Октябро хьахьекхад, къаьнарча дунен дерригa низаш духьаладаьнна йолча социалистически революцена мел лоархIаме я. Къонача Советски Республикана контрреволюцеи интервентийи политическаш тIарьржа хиннача бирсача девошка, блокада, саботаж, кулацки питежаш лаьттача хьалашка шийн эггара бехктохамегIа йола аьхамеи луш из революцени Росси. ХIаьта из цунах йоза чакх а яьлар, яхара йола шийн бокъо а йоаккхаш. Из цунах чакхъялар революционни болхлойи ахархойи граждански тIеча арешашка, продотрядашка, къахьегача фронте шоашта гаргара, хьамсара дола, шоай вахар, паргIато, кхоане шийх гийша дола гIулакх бахьан долаш лийтандаь.

ЦIаккха а йовргIоаца шийн сийле яьккхай цу деношка Октябра цIера юкъе хьахиннача ЦIеча Эскаро. Тахан а тIехьа дуне цецоах котало яккхар духьа революце тIемахоша гейтача турпаленои деналои, шоай сихаш дIадала, моллагIа а халонаш ла уж кийча хиларэ. Иллешка хестаь Перекоп, Каховка, Волочаевка, турпалаш чаппеваши копаргойтхаш. Цар турпале гIулакхаш — советски нахьа керд-кердача поахалашта кхетам балара бола хьокхам. Граждански тIом лаьттача шерашка хьахинна, социалистически Даьхе бахьан долаш са ца кхоаеш лоаттабаьча къовсама традицеш даим вай Октябра тIехьений дегашка латтаргья къонахчален деналеи, котало яккхарца бола лоIам духбулаш бола цIаккха а дакъаргйоаца хьаст а хинна.

Октябрьски революце дикагIа йолча белгалонех цаI хиннай Росси болхлой чIоагIача говзашна дерригача дунен тIарча классага гIоллара шоай вежарашца бийла йола пролетарски интернационализм.

Низача бокъонах ала йиш йолаш да, Октябра котало — из дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой вошала котало, пролетарски интернационализма котало а хилар. ЦIеча Эскара мугIарашка вай мехка халкъий къонгашца оагIув оагIох а теха лийтаб венграш а полякаш а, сербаши хорваташи, чехаш а словакаш а, болгараши австралийцаши, немцей а финнаш а, румынаши монголаши, корейцаш а китайцаш а, дукхача кхыча къамий викалаш. Из дар революционерий боевой интернационал.

Октябра гIулакх бахьан долаш граждански тIема фронташка лийтараш хинна Iацар революцена. Еррига Европе гIолла дIабаьржар интервенташка Одессера шоай эскадра дIаяккхийтача французски морякашта карагIдаьннача деналерча гIулакхах, «Кулгаш дIадаха Россена тIера!» аьнна лозунг арадаьккхача английски болхлой выступленех бода хоам. Кхехкаш латтар Европа. ТалгIенна тIехьа талгIа йолаш гIергтар восстанеш, забастовкаш, демонстрацеш. Болхлой болам низ болаш айбаларо дувладь лоаттадора дунен халкъашта юкъерча контрреволюце низаш, мелбора тIагIертача империалистически интервенций низ.

Октябра котало, йоах докладчика, — из ленинизма котало я. Росси социалистически революцена яь еррига кийчо, вай Коммунистически партии Советски паччахьалкхен хьалхар а цар истори а, тIема фронташкеи кьарша гIирсаш хьаллечен аьха вай коталонаш айхха ювзаенна а цIаккха а лергвоацача Ленина цIерацеи гIулакхашцеи.

Владимир Ильич Ленин исторена юкъёвахав большевикий парти хьакхеллар, къахьегача адамий сийлахь-воккха баьччеи организатори волаш а цу цхьан хана гениальни Iилмахо волаш а. Цу деша эггара сийлахьчен дикагIчен лоархIамагIа революционер хиннав из. Цун дерригa вахар къахьегача халкъа иразаи хьашташи бахьан долаш тIагIертта лоаттабеча къовсаме чакхдаьннад.

Октябра баьчча сийлахь-воккха ва революце стратег хиларах а шийл тIех кхы цхьаькха воаца политически тактика говзанч хиларах а тарра. Политически низаш дIанийсдеча, нахьа уйлашка кIезиг-дукха а аьттув болаш лар сакхерца теркал а деш, уж уйлаш шоаш мара йоккхача политика меттала яха, эшшача хьалашка эггара низ болашагIа дола лозунг дала, лаьрхIар кхоачашдарга бода эггара нийсагIа бола никъ белгалбе хайнад Ленина.

Ленин машар боацаш хиннав идеологеи политикаи принципиальни лешашка. Цхьабакъда, цо новкъарле яьяц цунна хьадда йола проблемаш къоастаеча хана эшшача оагIорахьа лостамаш дара. ЧIоагIагIа вола революционер хиннача Ленина къахетам боацаш бегьахай псевдореволюционни фразерство. Шийн вIаштIехьаьннача оамалга диллача гIехьашка варгвоаца къовсамхо хиннача цунна хайнад, эшача хана, низаш вIашагIа а теха, цул тIехьагIа кхы а тоалмегIа тIагIоьртар духьа компромиссе, тIехьашка вала.

Косностаи догматизмаченеи тара лесташ мел дола хIама дагахьа хийра хиннад Ленина. Теорецеи политикацеи творчески никъ леладаро йиш хилийтай цунга революцех бола марксистски хьехам, социализм хьалъярах дола Iилма массе оагIорахьа дегIаккхувлен дIаьхий деш. Практически балха юкъе а волаш, саготагIа дола дукха гIулакхаш къеста а деш, Росси социалистически общество хьалъяра генеральни никъ кийчбаьб Ленина, принципиальни ланлаш ехкай чурчеи араьхьаши советски политикана.

Политически деятель хиларга диллача а, саг хиларга диллача а са аьнначара воацаш доккха эздел лоаш хиларца белгалвоалаш хиннав Ленин. Шийх лаккхал ца лар, ше кхычарел тIех ца лархIар. ЛоагIар диза ше шийгара хьадехаш хилар — вштта хиннав дунен пролетариата баьчча, революце дунен тIа эггара хьалхарча болхлойи ахархойи паччахьалкхена керте оттаваь саг. 47 шу даьнна хиннав Ленин социалистически революци котьялар Советий Ерригроссийски съезда трибунера цо дIакхайкадаьча хана. 54 шу даьнна хиннав из цун дог сецача хана. Цхьабакъда, Iоажал а доархIаьяц ленински гене сийленах. Ленин вайца хиннав хьалхара пятилеткаш кхехкача хана. Ленин вайца хиннав Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIеч тIа летача хана. Ленин вайца ва хIанз а. Советски Союза халкъаш, социализмагара коммунизмага доладеккхараш практически кхоачаш а деш, кердача исторически рубежашка дахьнача хана.

Ленина гIулакх дIахо хьу цо хьахкеллача парте. Цунна доагIача даькъа кхачал атта доаца, цхьабакъда, сийлахьа декхар — цIакха а дергйоаца Ленина идеяш, даим дийна латта цун уйлай тIехьале, кхоачашъелга. ХIаьта вай парти — Советски Союза Коммунистически парти — цу декхарах сийленца лоархIа а ю.

Октябрьски революце шовзткъе итт шера юбилей — из а ленинизма котало, ленински парте идеяйи гIулакхийи котало.

Ленин вии ца волийташ боарам боацаш чIоагIа лоархIар эггара дикагIа хьахьокхилга лоархI вай парте, советски халкъо цIаккха а тIера ца доалаш массаза а ленински наькъагIа ахар!

Советски Iаьдало тIехьаленна низмагара хьайнар экономикеи культуреи дегIаяра боарам доха бола мехк. ХIаьта тIема ворхI шера — хьалхагIа империалистически, тIаккха граждански — гаьнна тIехьашка кхессар халкъа боахам кхыметтел тIом хьалехьарча боарамашка нийсбича а, йоах дIахо Л. И. Брежнева. Вайна генахьа яр моастагIал дола капиталистически паччахьалкхенаш. ТIема арешка бохабаьча классови моастагIаша духьале сонйтаснар. Парти ленински генеральни наькъа тIара яьккха гIертар аьттехьареи «аьрдехьареи» оппартунисташ.

Социализм хьалъяр кхы чоалхане гIулакх дар пайна вай эггара хьалхара хиннадаь а. Вай хьаIемадала саг ванар.

Вай мехка социалистически эргалонаш е йолалуча хана парте кхетадора, социализм хьалъяра хIаннара йоккха промышленность йиллаза ярг ца хилар. Лоацца исторически хьанашка из делга е нийша кIалдусилга — кхы тайпа никъ баьар вайна хьалхашка. Цудухьа вай керттера декхар а хинна дIаэттар мехка индустриализаци елга.

Социализма индустриальни база хьалъяра цу хана тоъал капиталаш ацар Советски паччахьалкхенга, техника тоъацар, опытеи кадраши эцар, доазол дехьара новкъостал хург ма лий аьнна даха дог а дацар. Цхьабакъда, вай яр дунен тIа эггара тоалашагIа йола общественни строй. Вай яр нахах йоаллаш революционни энтузиазм, хIаьта советски халкъага цо йиш хулийтар вIаштIехьдаргдац аьнна кийттар вIаштIехьдаргдолаш де.

Социалистически строя йоккхийча совленах пайда а эцаш, вай партена мегар кхаь пятилеткал кIезигагIа йолча хана ВКП(б) XIV-ча съезда решенешка белгальяь, мехка индустриализаци яра оалангара проблемаш къоастае. 10-гIа шераш долалуш мехка хьайир дукхача доакъоех латта социалистически промышленность. Промышленни производства берригача боарамга диллача, технически кийчъяларга диллача Европерча дегIадаьккхача капиталистически мехкий боарамга кхаьчар Советски Союз.

Вай мехка цIаккха а могаргдацар социалистически хила, хьалхалатта промышленни держава а хинна дIаэтта могаргдацар цунна, нагахьа санна советски халкъо ше боккха сакхетам болаш хилар, вIаштIехьдаьнна, къонахчал долаш хилар хьахьекхадецаре. Халонаши эшаршеи дукха хиннадоллашехьа а, духьал паьха энтузиазмаца кхехкаш латтар мохк.

Социализм хьалъяра низ бола промышленность хьаяь ца Iеш, юрта социалистически эргалонаш е езаш а дар. Из Iалаьмате хала декхар дар. Кагий доалахье йолчун бIаьшеренашка чубенна оамала низ, вахарчарча цун хьаштийи уйлайи йоакхал дIаякха, цун психологи хувца езар. Шоай боахамаш хиннача ахархоех юкъарча къахьегамех общественни вахарех хьинаре дакъа лоацараш бе безар.

Из йоккха социальни проблема къастаярга бода никъ кораийр парте юрта чакхдоахача шийн гIулакхашта ларде йилла, гIоръьнаш йола кооперативни план оттаьча Ленина. Парте декхар оттаяр — совхозаш вIашагIйоахкара нийсса производствении артелашка — колхозашка ахархой вIашагIтохилга чакхдаккха. 1927-ча шера юрта боахама коллективизаци яра никъ лаьцар ВКП(б) XV-ча съездо.

Социалистически революце лоархIаметIаьча доакъоех цаI дар коллективизаци яр. МоллагIа кхыдола революционни гIулакх а санна, ирача къовсаме делар из. Юххейнсача эггара йоккхагIа йолча эксплуататорски класса — кулачества духьале йохае эзар. Юртара социальни хьалаш чоалхане хиларо, техника ца тоъаро, индустриализаци яр дукха дукхха хIамаш юрта ханна эшадеза ца доалаш хинна хиларо — цу доллача хIамаша кIезига халонаш тIакхоачадацар. Цхьабакъда, хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIаберзабаьча парте балхо, къахьегача ахархошка а болхлой классо а хьинаре дакъа лацаро тоъо елар уж халонаш эшае.

Мехка индустриализацеи коллективизацеи яра тIаберзабаь ленински никъ толар боккха социально-политически лоархIам болаш дар. Городе а юрта а социализма экономически лард еллар. Хувцаделар болхлой классеи ахархойи сибат, чIоагIъелар царна юкъера цхьоагIо. ЧIоагIа лард еллар социалистически общественни отношенеш дегIаахара, мехка обороннии низ лакхбара, дерригача советски халкъа морально-политически цхьоагIо чIоагIъяра.

Вай мехка социалистически эргалонаш е йиш хургьяцар, йоах дIахо оратора, нагахьа санна Октябра хьалхарча деношке а дена шийн дерригача хьинарцеи лаьрхIар кхоачашдара тIаерзарцеи культурни революце чакхъяккха парти йолаенна хиннарнаре. Iалаьмате боккхача доархIаме декхар дар из. Революци йолалуча хана Росси баьхача берригача нахах кхо дакъа йоалув-дешар ца хоаш ма барий. «Деша, деша, деша!» — тIахьехам баьй Ленина. ТIаккха книжка хьийцар берригача мехко. Нах дешен наден Iомабарах латта Iацар декхар. Общества дукхьин вахара еррига сферашка керда, социалистически идеологи чIоагIъе езар.

Кийчъе езар вовай Советски лакхаквалифицированни кадраш. Хьае езар эзараш шерашка наха хьакхеддадикагIа, хьалхалатташ мел дола хIама шийна чулаьца ца Iеш, еррига адамле духовно дегIайоаларна даьккхе керда гIа дIахьалхашкахьа бакъха а белаш хинна социалистически культура.

Доллача хIамаи тIехь кхом бе безаш дар цу шерашка. Цхьабакъда, партеи правительстваи образовании, Iилма, культура дегIаккхувларга кхыметтел эггара дIаьхегIа дола капиталистически мехкаш а хьага тарлуш йоацча камаьрпалца хьежайора средствош.

Социалистически революце хьабийлар къамий дош къоастадарга бода никъ. Паччахьа Россех хинна халкъий набахте йоха а яь, Октябро йиза кортамукъале ера вай мехка даьхача дерригача къамашта. 1922-ча шера вIашагIъеллар Советски Социалистически Республикай Союз — цхьатарра лерхIараш кхоачашдар духьа лоаттабеча юкъарча къовсамо кхетадаь халкъаш шоай лаIамагIа вIашагIкхетар. СССР вIашагIйоллар интернационализма котало яр, Коммунистически парте, болхлой класса, шоай низаш вIашагIтохар революце лерхIараш кхоачадара, цунна карагIдаьннараш лоралара хоадамболлаш йола предпосылка санна лоархIаш хиннача союзни республикай берригача къахьегамхой политически хьекъал гойтар дар.

Эксплуататорски классаш дIаяхар, индустриализаци, коллективизаци, культурни революци — цу тайпара яр классаштен къамаштен юкъе дезлару гIулакхаш оалангара деназ эргалзахача цаI йолча революционни процесса звенош. ТIагIертта, юха ца озалуш къахьийгача шерех дувла доагIа беркат дийлар. Партеи хьалкъаи тIаахийтача Iалаьмате доккхийча низех котало яьлар. Вай общества вахарера кхы юха а хургйоацаш, дIаяьлар социальни къамий антагонизмаш. Хьайир болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце доттагIали цхьоагIол ларде йола керда общественни строй. Общественни вахара еррига сферашка чIоагIа чIоагIъенна дIаэттар социализма принципаш.

Коммунисташта, советски наха ховра социализм хьалъяр — коммунистически обществага бодача наькъа юкъхьанцара этап мара йоацилга. 1939 шеррехьа а шийн XVIII съезде парти йолаелар дIахорча этапага, коммунизм хьалъярга доолара юкъхьанцара доазонаш белгалде. Цхьабакъда, уж доазонаш даьха дилалехьа шоай исторегIа эггара бирсагIа йола испытани чакхъякха йийзар вай мехка, хьалкъа.

БIаьшеренах дийлагIа дакъа а даладехьа шоай Даьхенах боккъалг а башха тоалуш латта социалистически паччахьалкхе яьча советски наха карагIдийннача сийлахь-доккхийча гIулакхаша империалистий стандоркал хьейора.

Вайна тIом эшапар. Советски правительства шийн мел хур дора из ца хилийта. Цхьабакъда, из дудаланзар. 1941 шера фашистски Германи тийшабаьх в баь латаро советски халкъа машарера къахьегам юкъагIойтар. Шийн мастабашка диллача низаморг кхы хиланза бола тIом болабелар империализма эггара хьалхарча социалистически державай хIама тохара низашта юкъе. Вай партена хьалхе а хоеш дар империализма низашца тIом бе беза мегаш хилар, цо мохк а халкъ а оборонана кийчдора. ТIом хилалехьарча пятилеткашка яьхача социально-экономически коталонаша, социализм хьалъеш латтача хана чIоагIъяьча советски общества идейно-политически барт-цхьоагIено лардаш ехкар вай халкъо Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа яьккхача коталона.

ТIема шерашка берригача низаца хьатучаялар коммунистически парте лостам бара роль, хIаьта цо кулгах а деш котало вIаштIехьа а яьхар. Шийн мастабашка диллача цунах тарабар кхы хиланза бола фашизмацарча тIем тIа шоай йовргйоаца сийле яьккхар вай Герзашца кийчдаьча Низаша. Дукхача салтийи эпсарийи турпалало, партизанашеи подпольщикашеи шоаш юхакхобеш ца хиларо хьахьекхар социалистически патриотизм — мел Iалаьмате боккха, эшабулургбоаца низ ба. Фашисташ боха а беш, советски наха лорадора Октябра гIулакх, социализма гIулакх, шоаш баха шоай лаьтта.

Фронти тыли боккха низ бола цхьа бий а хулаш вIашкатеIар. Мехках наI бола тIема лагерь хилар. Массанега а хало яр. Наха биззалца хIама яцар, кхоачам хиллал наI яцар. Исташа шоай моарой когаметта нехашка болх бора, бераш шоай даьй когаметта станокаш тIа уттар. Цхьабакъда, Даьхен индустриальни дог, цхьанна а минута ца соцаш, деттадуш дар. Вай заводаша советски Эскара герз делар, хIаьта цун новкъосталца еррига а хIана яц аьнна йолча Европа промышленни низах шийна кот гIортолга ең хинна гитлеровски фашизма тIема машин аьча а аьчар. Вай колхозашеи совхозашеи, болхлой кулгаши юртбоахама машинаши на тоъашехь а, ялаташ дIадун лаьтташ чIоагIа кIезигденнадоллащехь а котало яккха хлат делар мехка.

Диъ шера дIаьхделар низаморг кхы хиланза дола халкъа турпалал. ТIема искусства, Герзашна кийчдаьча Низий майрала - денала, бахача нахьа боккъала а башхача чIоагIаленаи къонахчалеи хьокхамаш махиллара лаим хургйолаш тIемай историна юкъеяхай Брестски крепость лорайра турпален эпопея, Одессанеи Севастопалаи юхе, Москвана тIакхоаччача моттигашка, Ленинградеи Сталинградеи пенашта улув, Новороссийскана юхе, Орловско-Курски дуга тIа, Днепр тIеи Висла тIеи хинна Iалаьмате доккхий тIемаш.

Цу турпален эпопея летописа тIара цхьаьккхе а хIама дицлениадац вайна. Вайна дагадоагIа массане а моастагIа эшавара юкъе Польша, Югославе, Англе, Франце, Чехословаке, США, кхыча мехкий — антигитлеровски коалице доакъашхой халкъаша лаьна дакъа. Вайна дагадоагIа моастагIчо оккупаци яьча мехкашкара духьален къовсамхой къонахчали майрал - денали. Вай теркалду фашистски лоала кхерам эттача, общественни системаш эргайоллашехь а, агрессорарча къовсаме Советски Союзаца цхьана боккъалара гIулакхаш леладара наькъ тIа баьнача Малхбузехьен союзни мехкий кулгалдеча деятелаша даьр.

Гитлеровски Германии Европера а Азера а цун цхьоагIонхойи бохабар вай Даьхено хоадаш беш дола дакъа а доацаш уж бохабар — дерригдунен - исторически лоархIам болаш хилар: дукхача халкъаштен мехкаштен паргIатонга, кхычарех тийша уллаш хIама доацаш хиларга, социальни прогрессага бода никъ мукъабаьккхар цо.

Советски наьха турпален денало дерригача дуненга кхы тIа а дIахьекхар: капитала Iоткъамех мукъадаьккха халкъ эшаде могаргдоаца низаш дунен тIа доацилга, цу халкъо хьаяь цун шийн общественни строй — социализм эшаль дIаяккха могаргдолаш низаш доацилга.

Цхьанна а хIаманца бустам боакхалургболаш дац тIемо вайна даьвоннаши зенаши. Хала яр цхьача венна гIайгIа. Цхьабакъда, цунна уллув хIара советски саг кер чу яхаш яр дог гIоадоаха котало уйла. Боабарий денала дийначарна хьинар гIеттадара. ЙовргIоаца тIема сийле шийна яьккха халкъ - турпал партена гонахьа айхха кхетаделар. ХIаьта тIом бистебьиначул тIехьагIа боахам юхаметтаоттабеча шерашка цо цIаькха а гучадолийтар шийх довкха боккъала а башха гIулакхаш — чIоагIал, ше юха ца кхаделга, къахьегам дукхабезилга.

Промышленносте 1948 шеррехьа а, хIаьта юрта боахаме 1950 шу тIакхоачаш керттерча даькъе дIакхьачадар тIом хилалехьарча производства боарамга. Цул тIехьагIарча шерашка, тIемо вь човнаш юххера ерзаль а баьнна, советски наха дIахо дIатьалхадахара йола боккъалара тононаш хьайир.

Тахан социалистически революце шовзткъеи иттадагIа шу дизар белгалдеш, кхоачам а хинна, доккха а деш сийлахьа йоккхий итогаш е йиш я вай чакхбаьккхача наькъа.

Вай мехка хьаль дегIаена социалистически общество — из я керттера принцип: «ХIаранегара дулургдарашка аьежа, хIаранена къахьегамга хьежжа» яхар йола общество. Социалистически производственни отношенеша Iаланиду берригa халкъа боадам хIанзарча ханарча технически боарам тIа плана бустамагIа, массе а хана халланза дегIаухилга. Лакхача темпашца дегIаух вай промышленность. Укх шера цо хургья 1913 шерачул 73-за дукхагIа продукци. Цу юкъагIа кхоза гаргга алсамъаьннай юрта боахамо продукци, цу тIа а теркалде доагIа юрта боахаме болча болхлоша дIалоаца дакъа шозза дехьа ца Iеш кIезигденна хилар.

Цу хьокхамашта тIехьашка — маларра аьлча хIанзарча ханарча производства дерригa доакъош чулоаца низ кхоача индустри я.

Вай индустри, техника, Iилма лакхача боараме дегIаахара дола къаьгга сийрда тешал да космос тахкара Советски Союза карагIдийнараш. ВIалла дукха ха а яц автоматически станци ка маьхала а йолаш Венера тIа яхийтаро дуне цецдаьккха.

Массехк ди хьалха дуненах юха а тейш хилар советски Iилмахошта, конструкторашта, инженерашта карагIдаьннача тIехдаьнна доккхача хIаманна. Дукхаьашка кхоачашьяьй — боккъала башха а кхоачашъеш! — эггара чоалханегIа йола орбите космически аппараташ автоматически вIаший дегIала яхийтара Iилма - технически проблема. Хьабийллаб йоккхий орбитальни космически станнеш хьаяра бола никъ.

Космосера керда — коталонаш — Сийлахь - боккхача Октябра дола боккъала а башха совгIат да.

Социализмо, белгалдоах Л. И. Брежнева, оалангара деиз эргальйкхай вай общество хьахулаш йолча классий юхь а состав а.

Социалистически общество керттера роль болхлой класса я. Советски болхлочуига кхаьчай революционни пролетариата толашагIа йола оамалаш.

Социализмо, производства средстваш юкъарча доалахьа хиларо юкъарча къахьегамо хьабаьб советски юрта керда нах — вай колхозни ахархой.

ХIама хьалара доккхий декхараш кхоачашду хахаргйоацаш болхлой классацей колхозни ахархошцей хоттенна йолча халкъа интеллигенце.

Йохаргйоаца вежарий барт-цхьоагIо а йолаш, хьашташ, кхоачашдерхIараш, идеалаш цхьатарра юкъа хиларо вIашагIа а хетта сийрдача кхоаненга, классаш йоацача коммунистически обществага йолча коммунизм хальерий сийлахь-доккхача эскара еррига отрядаш.

Социализмо бокъонца мукъабаьхаб кхалнах. Царга шерра паргIат кхаьчай творчески болх белга, таланташ, дулушдараш дегIаккхувлара цар Iомаяь карьерзаьй хьалха шоашка кхоачаш ца хинна дукха профессеш, цар хьинаре дакъа луш паччахьалкхенна доал дара юкъе.

Дерригача дунена доазаш за ленински къамий политиках хьахиннараш. Дерригa Советски Союза къамаши халкъаши гIоргдаьнна чIоагIаделар наькъ тIа даьнад, хIаьта индустри, юрта боахам, Iилма, культура дегIаккхувлара Iалаьмате доккхий хIамаш карагIа а дийнад царна. Социализмо болабаьнйтаб халкъий доттагIал санна бола вай дегIаахара чIоагIа, болам бу низ. Дукха къамаш долча советски халкъа барт - цхьоагIо алмаз санна чIоагIа я. ХIаьта алмаз дукхача бесегIа лепаш санна вай халкъа барт-цхьоагIо а цу халкъах дола къамаш дукха а эрг-эрга хиларца къегаш я. ХIаьта царех хIарадар дIаьхий, бизача боараме вахар а долаш даха а да.

Октябра 50-гIа шу дизар — из боккъала а дола халкъий вежарий дезала цIей, сийлахь - йоккха Советски Союз хулча еррига республикай цIей да.

Вай мехка къахьегамхоша, йоах Л. И. Брежнева дIахо, шийн новкъостална кхаьна дуне дохадаь, эксплуататорски классаша яь духьалтоIаь, шоай мехка кхелаш хоадамболлаш юхаерзаь керттера герз хилар Октябрьски революце хьаь паччахьалкхе, — пролетариата диктатура паччахьалкхе. Опыто хьахьувий пролетариата диктатура тайп - тайпарча формаех хила йиш йолгеи йолаш йолгеи. Цхьабакъда, уж формаш моллагIаш яле а шийн авангард — Коммунистически парти керте а латташ йолча болхлой класса политически Iаьдал — социализм хьалъя хиланза ца долла хьал, хьалхе хиланза даргдоацар да.

ХIанз, моппагIе а эксплуататорски классаш дIаяьха йолаш, социализм котъяларо вай общество йохаргйоаца идейно-политически барт-цхьоагIо хиларга кхоачаяь йолча пролетариата диктатура паччахьалкхе махиллара хьахиннача Советски паччахьалкхенах халкъа юкъера паччахьалкхе, болхлой класса кулгалдара роль а йолаш йола дерригача халкъа политически организаци хиннай.

Социалистически демократи тоаеш вIаштIехьъяхара социалистически экономика чIоагIа теIамаш хьалаш даькъе боккха болх баь чакхбаьккхаб парте. Цу гIулакха, дикка бокъхача лоархIаме хилар вай вахарна массе а доккъошка хадданаи лергIен ленински нормаши принципаши чакхъяхара, халкъа политически хьинар дIахо а айдара тIаепаши лоархIаме решенеш тIаийца КПСС XX съезд.

ДIахо а чIоагIлуш латт къахьегамхой депутатий Советаш — вай общества политически лард. Советий депутатехи балха тIа царна хIаьденна новкъостал доаттадеча активах 25-миллион советски граждани, вешта аьлча, мехка хIама хьажаш бахача берригача нахах диъ лагIа дакъа гаргга хул. Советий балхах юкъарчал доацаш хьагуш общества а паччахьалкхен а гIулакхашта ше доал деча халкъа Iаьдал.

Дукха а бола нах общественни гIулакхашта доал дара тайп - тайпарча формашта юкъеувзара хьинаре гIо ду 80 миллионал тIех къахьегамхой чулоацача профсоюзаша,

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕИ ИТТ ШУ

Шийн мугIарашка 23 миллион зIамигга саги йоIи йолча Ленински комсомоло партена хьинаре новкъостал лоаттаду кагирхой коммунистически кхетамца кхебара.

Парте тешамера ког гIортолга йолча цу организацешка а дуккхача кхыча массовой общественни организацешка а советски нах Iомаду гIулакхаш паччахьалкхен тайпара леладе, ерригача общества хьаштий, халкъа хьаштий йоакхо е.

Пролетарски революци ю, йоах Л. И. Брежнева дIахо, халкъа вахара хьаштий духьа, къахьегамхой дика хьал-торо йолаш, ираз долаш хилийтар духьа, уж кортамукъа а социальни ниIсхо йолаш а хилийтар духьа.

Цудухьа да-кх советски наьха вахар тоадара йоакхо массе а хана партен Советски паччахьалкхени теркама юкъамоттиге хиннилга а йолга а.

Социализмо вай халкъа деннад эггара дIаьхегIча капиталистически мехкий къахьегамхошка доацар: капиталистий низ - Iоткъамах мукъабахар, кхоанарча денах тийша хилар. Советски наха хац эксплуататци фуй, бе болх ца хилар фуд.—хIаьта из цIаккха ховргдац цара.

Партей паччахьалкхено мел ца йолийташ боакхо ю къахьегара хьалаш дикагIа тоадара, балха ди лоандара. Советски Iаьдала шерашка балха кIира юкъъера лаьрхIа йола ха промышленносте 18 сахьата лоацъеннай. Укх шера чакхдоалаш латт салоIа ши ди а долаш, пхе балха ден кIирага доалар.

Советски Iаьдала шерашка кхаьаьлен ахазаьн дукхагIа хиннад болхлошта тIауха боккъалара пайдаш, бархIаьлен ахазаьн дукхагIа хиннад ахархошта тIауха пайдаш. Алхха укх тIеххьарча шерашка алапеш лакхаьд дукха совгIа - эшамагIа боалаш 25 миллион болча болхлошти гIулакхерча наьхан колхозашка къахьегамах хIара бетта гарантированни мах телилгеи пенсеши юкъедихьад, инвалидашта дола пенсеш лакхаьд. ХIанз укх сахьате паччахьалкхени колхозийн средствах 34 миллион саго пенсеш ийду СССР-е.

Укх шера сентябре КПСС ЦК Пленумо СССР Лакхехьарча Совета сессен, хоши махиллара, тIайнцай юкъарчал доацаш 50 миллион совгIча советски сагаца кхоача вахара хьал-торо лакхъяра хьакъехьа йола лоархIаме керда решенеш. ЧIоагIа раьза долаш ала йиш я вайга, вай паччахьалкхен историегIа къахьегамхой хьал - торо лакхъярга ахийта цхьан ханна селла дукха средствеш цхьанна а хана къестаяь ца хилар.

Дукха а алсамъаьннай керттерча кхачани промышленнийи товарий потреблени. ВорхIаьла лаьна ца Iеш алсамъаьннай городашка нах чуIеча цIеной фонд. Дунен тIа хьашт долча кхыча мехкачул дукхагIа квартираш хьалъю вай хIанз. Хадданза дукхагIа хулаш латт санатореш, салаIара цIенош, пансионаташ, туристки базаш, стадионаш.

СССР — берригача гражданашта мах боацаш медицински новкъостал делга Iалаш я деш, халкъа унахцIенон йоакхо елга паччахьалкхено шийна тIайнна эггара хьалхара мехк ба. Советски Союзе болх беча лорех дерригача дунен лорий дикъалагIа дакъа хул.

Халкъа вахара хьала мах бе йиш я дуккхача хьокхамашка хьежжа. Эггара лоархIамегIарчарех цаI — из саго вахаш йоаккхача хан йоахал. Вахаш алхха 32 шу мара даккханар саго паччахьа Россе. ХIанз вайнцига саго юккъера лаьрхIача вахаш йоаккха ха 70 шерага дIакхаьчай — дунен тIа эггара лакхагIчарех бола цхьа хьоккам ба ца!

Iаламате чIоагIа шерьенний халкъа образоване система. Юкъара тешара школашка, юкъерча специальни лакхехьарчен дешара заведенешка, хIаьта иштта профессиональни школашкен училищашкен деша баьIараш хIанз 80 миллионага гаргга кхоачаш ба. Из социалистически стройна карагIдаьнача керттерчарех цаI да.

Вай мехка хьалъяь сийлахь-йоккха социализма гIишло — из советски наьа хьийгача къих, и гойтача денна ах бIаь шера турпалерне къахьегарахи, уж бахьан долаш сийлахь-йоккха октябрьски социалистически революци ю идеалаш котъяха аьлча турпалерча тIемаехи доагIIаш дола совгIат да.

Тахан вай общества вIаши тардеш да кхийна хьакъали къонала ниiи. Вай мугIарашка — революцен граждански тIемен ветеранаш, хьалхарча пятилеткай турпалаш, фашизмаца къиза латаш советски Iаьдал лорадьраш. Вай мугIарашна — захьа ма доагIа дай сий дIахо хьош бола башха дика, талант йолеи образовани йолеи кагирхой.

Вай таханара общество из мехка ерригача ноахалий, дерригача къамийн халкъийн. Iерригача къахьегамхой хьакъьален талантеи чIоагIало я. ХIаьта цу тайпарча общества, цу тайпарча халкъа низа кхочаш дуларгдоацаш цхьаккха а декхари хIамен дап.

Советски наха карагIдаьнар — баь баьннача балха бустам хинна Iац. Цуица цхьана из я цун дакхаленашкара хургдолчунга вай хьежа воай декхараши перспективаши белгалйоаха рубеж.

Тахан вайна хьалхашка латт керда декхараш шоай масштабашка диллача керда хинна ца Iеш шоай хьесапах а керда дараш. Дуннар за дегIаенача социалистически общества хьаелла ча торонеха эша ма ду бiзагIа пайда эша безалга. Вай Iомадала деза воай социальни карагIдаьнарехи, мехкта долча Iаламате дуккхача хIама хьадара низехи. Iилман техникан карагIдаьначех, советски халкъа зе гIайоагIача культурен образоване боарамах эггара йоккхагIа эффект йолаш пайда эша.

Коммунизм котъяккхара советски халкъо лоаттабеча къовсама керттера плацдарм — из экономика, коммунизма материально-технически база хьакхоллар. Вай халкъа боахам дегIабоалабарах керттерча даькъе тийшхурга советски общество дIахьалха яхара темпаш а, дунен тIарча шин система нхь лелар а, дунен революционни процессе дегIаэрга вай дулаш дола дакъа а.

Советски Союза халкъа боахам беннаб экономически дегIабара керттера хьаст тIа-тIа дукхагIа Iилмани техникан карагIдаьннача кердадарий зарда тIа общественни производства эффективность лакхъяр, цун ерригача отраслей качественни хьокхамаш дикагIа хилийтара йолча ханах.

Вай дIахо а эггара хьадха теркам тIайохийтаргба сеа-йоккха промышленность айяра.

Цуица цхьана сихача темпашца дегIаухаргба юрта боахам, халкъа эша товараш хьадеча промышленноста отраслеш, наха гIулакх ду сфера.

Вахаро лоархIаме декхараш оттадаьд боахам леладара методаш, экономика доал делга, планированеи экономически стимулированеи система тоадра даькъе. Уж декхараш кхочашдара духьа партен правительствай дIадоладаьд шерра боахама реформа чакхъйсакхилга.

Мохк дегIабара хIанзарча хано дIалехача тайпара йолча экономически политика керттера лостамаш дIахо дувц Л. И. Брежнева вIаштIехьадаьхад КПСС XXIII съезда, Центральни Комитета 1965 — 1967 шерашка хиннача Пленумий решенеш тIа. Эггара хьалха хьахинараша хьаьокх вай ниiсача новкъа долга. ТIеххьарча кхаь шера промышленни юртбоахамен производство дегIаяра темпаш холуш лакхьеннай. Халкъа боахама керттера отраслеш рентабельнегIа болх бе йолаеннай. Цу дерригие а торо еннай халкъа вахара хьал айдара керда гIулакхаш чакхдаха.

Советски индустри кхы а айяро торо елар вай сийлахь-йоккхача державa оборонни низ чIоагIбе, дунен арене социализма позицеш чIоагIъе.

Советски халкъа хьаштаца, коммунизм хьалъяра хьаштаца дIадех вайга низ бола промышленность хинна ца Iеш, тIа-тIа дегIауха кхачан продукташ эшара цхьа хьашташ, хIаьта промышленность бедалца йиза Iаланъе могаргдола лакха дегIаена юртбоахама производство йолаш хилар.

Дуне хьалйаделча денз климатах, Iалама хувцамех тийша хиннаб юрта боахам. Саг массе а хана гIийотав цох тийша хургвоацаш мукъавала, е кхы хIама ца дулой, цун Iоаткъам лаьгIбе. Прибалтийски шаьренашкара Тихий океанага, Кавказен Памирен доаман лакхаленашкара Полярни гунаре кхачалца баьржа уллача вай мехка — из къаьетта лоархIаме да. Цу наькъ тIа мара лаьтта лелаечев хьайбай боахамоа дегIадара темпаш лакхен тешамен хурга IалашIдургдац.

Цудухьа вай эггара боккхача лоархIаме дерхI мелиораце, лаьтташ тоадара дуккхача хана йола программа кхоачашъяр, химиз юкъейоалар лаьтта леладара культура айяр. ХIанз мохк торо йолаш ба юрта боахам дегIабоалабарга дукхагIа средствaш дIаяхийта. Вай безам ба къахьегама овсарленга, техникаца IалашIбарга, Iилма карагIдаьначох пайда эцара боарамга диллача юрта боахам социалистически индустрена цхьан мугIаре оттийта. Iилмани техникан хIалдача прогрессага диллача на дизал чакхдаккха йиш йола гIулакх да.

Адамие сихача Iилма-технически революце бIаьшерах еннай. Советски даьхе шийн Iилмахошта карагIдаьннача башха дикача гIулакхех лоаккхал деш п. Iилма мадарра аьлча юкъарчал доацаш хIама хьалу низ хиина дIаоттад. Цун из роль тIайоагIача хана кхы а айлургъя.

Iилмен техникен сихха дегIаяро саган Iаламан юкъерча отношеней массазара проблема хIанз актуальни яь дIаоттаю. Естественни ресурсех дикача зас санна, кхом беш пайда эцар, лаьттан, хьун, хиний цIеначa фен, баьцаоагIайн хьайбайн дунен йоакхо елга — из дерригa вай дулх-цIех коммунистически гIулакх да. Вай декхарийла да советски наьха хIанзарча а тIайоагIача а тIехьенца лаьтта лораде а хоаде а.

Дуица бокъо а йолаш дувц вай воай толамех. Бакъда вайна гу къоастадашза дешаш воай долга а. Вайца хов берригa а советски нах. хIара делал вайна массанена баьхача балхъа ма хетта тахан ца бахилга. Цудухьа шийн берригача балхаца, шийн ерригача планаца парте къаьстта терко ю халкъа вахара хьал айдара. Къаман зехов кегIа ме йоаш вайнига дIахо а деррах дегIадоагIаргда къахьегамхой баллах. лу алаш наха эша предметаш хьадела. ХIара советски дезала бьу а вахара хьал а тоадар Iалашдар духьа вай дIахо а дуккхача боараме хьалдергда нах чубаха а культурно-бытовой гIирсаш а.

Октябра сийлола 50 шу дизар баллалоаккхаш вай парте шийн бехктохаш бииза кхета а беш йоах: хIара шу массаза доал советски державa низ чIоагIлургба, советски наьха вахар тоалургба. Советски саго гIа-тIа бiзагIа пайда эцарга - карагIдаьначох. тIа-тIа дукхагIа холургда социалистически вахара хьисап тIех хилар.

ХIанзарча этапе, йоах Л. И. Брежнева вай мехка болхлой классан колхозни ахархоштен интеллигенцен юкъера лоархIамера башхалонаш дIайоалаш латт. Тахан вайна ба цьонца а къаьгагIа я гу уж проблемаш кхоачашъелча малагIча наьсъашца вIахьорга. зинагIа хов п... лакърхьа фт зе деза.

Парте йоккха лоархIам бу личностен масса а оагIонгахьара дегIаяра эггара дикагIа дола хьашташ цхьакхолара. Цу даркъе йоккхий торонаш хьелалу къахьегамхой мукъа ха дукхагIа хиларах. Мукъа за — из салаIар хинна Iац. Маркса белгал ма дарра — личность дегIаяр шийн тайпара пространство» я. Масса а доа хIама даеза, эргдап из «пространство» шеръялара общества берригa членаш культура хьалех пайда эца, деша. Iилман, технически, художественни творчества тайп - тайпарча доакъошка шоашта дезаденна гIулакхаш леладе дукхагIа торо йолаш хилийтара.

Вай дIахо ме долз кхы а дукхагIа айлургья литературан искусстван роль. ХIанз дунен культура ганзех пайда эцаш ба дуккха а къахьегамхой. Из да искусства общественни роль тIа-тIа дукхагIа лакхлуга, хIаьта цунца писателий, композиторий, театра, кино, изобразительни искусства деятелий бехктокхам.

Социалистически общественни отношенеш дIахо тоалуш йоргIаш хиларо шийна чулоаш советски паччахьалкхе дIахо чIоагIъяр, экономикен культуреи, цун организаторски роль айелга.

Коммунизм шийн доалачуша диллача наха шоай низана дерригача халкъа хьашташта лаьохIа хьаьм общество я. Коммунизмага гIолга — из да паччахьалкхенна, экономически общественни вахара доал дарпа дувзаленнача практически гIулакхашта юкъе тIа-тIа дукхагIа къахьегамхой увалга.

Советски строе къахьегамхой хьалкхебаьб социализма гIулакха мутIахьа болаш, коллективизмаш, шоай мехка дай хилара уйланца. Бакъла вай хилар — из да, йоккхийча бокъонашца цхьана доккхий декхараш а хулилга. Из да — шийн къахьегамах, ше леладечох дакхара бехктокхам бизьа -на Iеш, коллектива, предприятe, берригача мехка гIулакхашта бехктокхаме хулга.

Октябра мехо, дIахо йоах оратора, революцe сийсех низ бола ала баькхар. Октябрьски революци хинначул тIехьагIа дIадахача ах бIаь шеро тешавеш хьахьекхар цун дунен халкъашта юкъера боккха лоархIам. Цу шерашка дунен дерригa сибат хувцаденнад — доккхагIча даькъе октябра а цун идеяша воздействи ярах а социализма коталоний влияни хилах а хувцаденнад.

Советски паччахьалкхе хьахилярца болхлой классан империалистически буржуазеи юкъерча къовсачa хьисап керда даьннад, цун керттера мукъ ба вIаши духьала латтача шин социально-экономически системашта юкъера къовсам.

Ах бIаь шера къовсам дIахьош оплан тIара хувцаденнад дунен тIарча низий дукхали кIеззигали. ХIанз адамиюз кховлагIа дакъа социализма новкъа даьннад. Чакхдоалаш латт колониальни доалла система йохилга: 70-нел совгIа керда паччахьалкхе айеннай хьалха хинна колониальни империеш ехачара. Iаламате йоккха низ хинна дIаоттаб капитала мехкашкара вIаштIехьоаьнна ледабу болхлой болам. Цун влияни—цу мехкий дерригача политически вахара йоккха фактор. Дуккхача бахача наха дакъа лоацаш бола демократически болам чIоагIа шерьеннаб. Уж дерригa хувцаналш хиларах хIанз общество дегIаяра керттера чулоацамел керттера лостами лелабер империализм а йолаш социализм а.

Социализма толамашка гIолла хьежача, кхы а къаьсагIа гу алам... хьалхашка латта овлан тIара проблемаш къоастае капитализм могаргдолаш йоацилга. Бахача наха - чот аь варгвоана халон гIайгIен тIакхухьа хьаст ба из.

Октябра вай гаьна доаха ах бIаь шу — из ца капитализма юкъара кризис кIоарьенна, халкъашта хьалхашка империализм гучаьккха, цун влияни йохаль ах бIаь шу. Бакъда империализмо гера Iолиллац. Из низ бола а тийша болЖ боалла а моастагIа ва. Цо дукха Iомадаьд, ше дуккхаза эшарах е эза уйла е гIерт. кердача хьалaна дIатарвала гIерт.

Цхьан мехка доазол арахьа социализм яларо, социалистически паччахьалкхений бIарча система хьалро дунен тIара событеш дегIаяхкара керда чIоагIа гола тохийтай. Цу коталоно империализма низаш кхы а дукхагIа мелдаьл. Цу коталоно дуккхача наьха деганка бессабаьб социализм бакъхилара, цун сийлахь-йоккха идеалаш эпалургIоаца хилара кхы а чIоагIагIа бола тешам.

20 шера социализма дукхагIа мехкашка доккхий хIамаш карагIдаьннат экономикен культуреи хьалъечa, керда общественни отношенеши социалистически демократии дегIайоалaча. Дунен социализма принципиальни карагIдаьнар, из къаьетта белгалде деза. — из да социалистически строй котъьннача паччахьалкхенашта юкъе керда тайпа отношенеш хьаар. Социализма мехкашта юкъера вежарха йола отношенеш чIоагIале лувпаш я дегIаухача халкъашта юкъерча тешамахи вIаши лархIарахи, ларде дуен социалистически интернационализм. Вахаро хьахьокх социалистически содружества гома чу хIара мехкага кхоача шийн суверенитет, шийн лоIаме хилар чIоагIде эша эггара дикагIа лорда хьалаш, хIаьта цунца цхьана пайда эа вIаши гIо дари новкъосталца хьаллапари тIех хиларах мел доаллачох.

Вежарха йолча партей юкъарча низаца социалистически содружество чIоагIъяра лоархIам болаш хIачаь карагIдаьннад. ХIара къаме керда вахар хьалдеча юкъарча гIулакха юкъе дахь шийн тайпара дар. Социализма интернациональни гаьза юкъе хIара халкъо хIава марксистско-ленински парте хьеча даькъа чах бу вай. Бахара ерригa оагIонаш чулоацача юкъарча творчески низех хьачул дерригача адамхега кхоача пуний социализма сийлахь-йоккха опыт.

Социалистически системахи из дегIаяра проблемехи дувцаш ца эалаш Iе йиш яц вай массане а чIоагIа сатем боабеш дагадоаллачох. Дуьнараш да Китайски халкъа республикера гIулакхаш мишта латт. Китае революци котъялар боккха лоархIам болаш дар.

Халахете а, тIеххьарча шерашка Мао Цзэ-дуна группа дIахьоча шовинистически великодержавни наькъо цIенхаштта эшам бу Китае социализма гIулакха. Дунен социалистически содружествaн дунен халкъашта юкъерча коммунистически боламен цхьоагIо йохаяра хьожабаь из никъ халкъий революционни къовсама хьаштаиа духьала ба.

Китаерча событеша дикза гучадаьккхад КПК цхьабола кулгалхой идейно-политически лохбалар. Цуни цхьана цар хьахьекхар цу мехка, кхыметтел лоацача хана а, социализмана эггара чоалханерча хьалашка овлаш хена, дуккха нах шин оагIорахьа баха магар. Алхха цуица боашкаш ба Китая Коммунистически парте дикагIа болча къонгаша, китайски халкъа хьалхалаттача низаша социализма карагIдаьнзараш лоразара тIагIертта лоаттабу къовсам.

Китайски коммунисташ, китайски халкъ лораде хIама делаш, къовсам лоаттабе хIама долаш да. Китайски коммунистий генеральни никъ — из 1956 шера Китая компарте VIII съезда оттабаь социализм хьалъера никъ ба. Из планах экономически дегIаахара, а «халкъа вахара материальни культурни хьашташ мамогга кхоачашдара» никъ. Из — «демократически вахар дегIадоаладара» никъ. Из, съезда решенеш тIа белгал ма дарра, — «сийлахь-йоккхача Советски Союзацеи халкъа демократи дерригача мехкашцен дагчан а доаргдоаца а вежарха дола доттагIал лелалара» никъ.

Вай тешаш да, хIанзара Китаера событеш дегIаяра исторически йаьхлургйоаца этап хилярах. Вай тешаш да, дуккха халонаш яле а Китайски Халкъа республике социализма гIулакх котдаргхиларах.

Социалистически мехкаш долхa никъ, белгалду Л. И. Брежнева—из ба тIатеIIа къахьегарен хьинаре къовсам лоаттабаьрен никъ. Вайна хоз, кхоачашбара вежарха йолча партеий халкъийн юкъара низ эшаш вайна хьалхашка боккха болх, доккха декхараш латтилга. Шийн оагIонгахьара Советски Союза Коммунистически парте, дерригача советски халкъо низаш кхоадергдац дунен социалистически содружество чIоагIъяра, цо керда коталонаш яхара.

Империализмана духьала дувлача низашта юкъе лоархIаме моттиг кхезе дунен империализма чIоагIалешка къовсам лоаттабеча дегIаьхкача паччахьалкхений болхлой класса саго. Вайна хов из къовсам мел хала ба.

Ерригача халонашта духьала а уттташ дегIаенача капитализма мехкашкара болхлой болам леррах низах болаш, керда опыт Iоаеш ба.

Шеко хила яIац капиталистически дунен пролетариато юкъера а шийн идеалаш бахьан доаттабеча къовсаме ходам болаш толамаш доахаргхиларах.

Октябра тIехьагIарча шовзткъеитт шера керттерча белгалонех цаI — из къаман-кортамукъален цхьан болхлой класса къовсамца цхьан революционни наькъа тIа балар да. Хьалха хиннача колонешкен ахкеопешкен вахача цаI ах миллиард саго кортамукъал яьккхай, хьинарерча политически вахара ареле наьнап.

Мукъадьаьннача мехкашка ирхаш латт кIоарга социальни процессаш. Къовсам ирлуш латт овлан тIарча деша гонахьа—уж дIахо дегIадахкара наькъех бола къовсам. Дунен социализма коталоний влияни хиларах Азен Африкан халкъашa тIа-тIа дукхагIа гаргагIерт общества хьалъера хьалхалаттача формашта. Боккхача лоархIама событи я цхьайола къона паччахьалкхенаш дегIаяхкара капиталистически боацача наькъ тIа алар.

Революционни нийсий авангард, революционни процесса цхьоагIо хинцара байрах лелаяр—из дунен халкъашта юкъера коммунистически болам ба. ХIанзара коммунистически болам, Маркса хьаьчa I Интернационала тIехье а из дIахохьор а Россе болхлойн ахархойн коталопо айьча низ болча революционни галгIен буьхьига тIа хьахиннаб. Денадера марксистско-ленински партеш хьаьеш а чIоагIъеш а патриотически роль лелайн Коминтерна.

50 шера коммунистически болама хьабенаб Iаламате боккха никъ. Нагахьа санна 1917 шера дунен тIа ерригаш а массехк бIаь коммунист хиннавале, вай деношка 88 коммунистически болхлойн партешка вIашагIкхийтта 50 миллион къовсачхо ва. Царна юкъе я социалистически мехкашка керда общества хьальеча кулгалдеш йола партеш. Царна а дегIаенача капитализма мехкашкача пролетарий къовсама керте латта марксистско-ленински партеш.

Вайна хов капитала мехкашкарча коммунисташта мел дукха къонахчалл шоаш ца кхобелгеи эш. Империализмо дерригa а ду компартей орла хоадабе, коммунисташ шоай идеалаш тIара уж балийта гIерташ.

Юбилен деношка набахта халоIоаш боахкача а репрессеш тIататтаеча а берригача коммунистага, берригача революционераьшка вай ах тха деган шуна да деза вежарий доттагIийн! Вай тийша да цхьаккхача тохкамо коммунисташ дахабоахаргбоацилгах, цхьаккха а духьаленаша коммунистически болам дегIайоагIилга юхасоцадергдоацилгах.

Коммунистически болам керда низ болаш айбара, йоах дIахо Л. И. Брежнева, цо керда коталонаш яхара тIа хьалаш хьаьннад. Бакъда вай цIаккха а диллалийта йиш яц коммунистий даькъе кхача мисси— из общества дерригa вахар революционни мисси хьисапе эргалаккхара чоалхане хилар. Адамле капитализма наькъ тIа хила тарау цхьадола шийн гара социализмага далар из чоалханен дуккхача хьисапен процесс. Цун наькъ тIа хила тарлу цхьадола шийтайпара аьттув боаца гIулакхаш, хаша тIехьашка валар, къовсама цхьайолча участкашка эшара моттигаш а. Цох коммунистически боламо хьехам эц.

ХIанзарча хьалашка къаьетта лоархIам болаш да империализма къовсам мамогга шербар.

Коммунистически партеш буржуазе идеологически позицешта чIоагIагIа тIагIорт, антикоммунизма политикен идеологин гучайоах. Социализма толамаш дIадевзийташ цар хардаду ааапари фальсификаци, коммунисташта духьалара легендаши мифаши.

Классови къовсама ерригача опытах дерригача мехкий коммунисташа вывод ю вайна хьалхашка латта хало. тайп-тайпара проблемаш чакхъхара эггара чIоагIагIа эшар дунен ерригача вежарха йолча партей денадера цхьана гIулакхаш лелаяри, кхотаенна хилари, хьинаре вIашии цхьана гIулакхаш чакхдахари чIоагIдари йолга.

Вай тешаш да, вай болам дIахо а кхотабелга хIара вежарха йолча парте вахара хьаштаца дIадехаш хиларах. Опыто хьахьокх интернационализма принципашта тIера валаро, вай болама къаьст-къаьстача отрядий хьашташ революционни къовсама юкъарча декхараштта духьала дакха гIертилго, къам алхха шийх хьерчалго, классови моастагIчун хьалхашка коммунистий позицеш мелъаьнза ца йолаш мелъю.

Дега чIоагIа тоам а хулаш белгалдоах вай КПСС позици вай мугIараш марксизма-ленинизма принципальни ларда тIа кхотадалара тIехьа йолча дукхагIча вежарха йолча партей позицешца йизза ниIслуш хилар.

ХIанз бокъонца ховш да вежарха йола дукхагIа йола партеш дунен халкъашта юкъера керда совещани гулье раьза йолга. Вай парте йизза хьаллоац из идея, хIаьта дерригa дунен коммунисташ керда вIашагIкхетаро толам баккхара де мел дезар дейийча а я.

Советски Союза Коммунистически парте массаза а лаьохIа а лаьрхIа дерхIа а лерхI шийн болх, шийн опыт берригача дунен тIарча коммунистически болама балхах а опытах а къаста йиш йоаца дакъа. Вежарха йолча партецца дохаргдоаца доттагIал, къовсама цхьоагIо леламарех КПСС массаза хьайiбаьб низ, къовсам лоаттабеи къахьегей дег урхьтадаь.

Сийлахь-йоккха Октябрь котбаларе, йоах оратора, дунен халкъашта юкъерча отношенешта юкъе бокъонна революционни хувцамаш хилар дIадоладир. Эггара хьалха дунен арене яьлар халкъаш IотеIадеш лоадо уттадечен политикана, колониальни эксплуатацен, низ барен, нах вобха тIемаш дарен политикана духьала халкъий кортамукъали шийн лоIамах хилари лорадара, империалистически агрессоршта духьала машар лорабара политика оттаяь паччахьалкхе.

Советски паччахьалкхен ленински арахьарча политика хьисап, цун лоархIамера белгалонаш хьайоал социалистически общественни строй шийн чулоацамгара.

Октябро даьккхар лораде, социализма даьхен духьалара империалистически тийша балхаш дохаде, коммунистически общество хьалъяра хилайза дарздоаца арахьара хьалаш Iалашде дезалга — иштта да цун керттера декхар.

Революционни интернационализма уйлаца хьалйиза а дунен аренера Октябра даьхен деятельность. ХIаьта вай, советски нах, массаза а тешаме хурга цу сийлен принципа.

Советски Союза арахьарча политика лоархIамерча белгалонех цаI я цун кIоарген бокъонцен йола демократизм.

Дунен дерригача мехкаца, ерригача паччахьалкхенаца вай воай отношенеш лелаю йоахаргйоаца демократически ларда — из да деррига къамий, доккхий а зIамига дарий, цхьатара бокъо хилар бакъдар, ерригача расайн къамийн цхьатара бокъо хилар бакъдар.

Революци е аьнна нах парте оарцагIа баьхача лозунгех цаI дар машара лозунг. Машар бахьан къовсам лоаттабар — из вайна хIана а да кIоаргга классови, революционни чулоацамна хьалдиза декхар, хIана аьлча машар бахьан къовсам лоаттабар — из да империалистически буржуазе тIехьаьна тIеча тIакхувш, агрессивни дола гIоараш дIакъоастаде дезалга, царна духьала общественни уйла якха, халкъа духьалара цар планаш йохае еалга.

Советски мехка лакха айъча машарен доттагIалени байракхо дерригача континентий миллионаш болча наьха безами гIон тIауха социализма оагIонгахьа. Дерригача дунена гу сийлахь-йоккхача революце дIахкайкадаь дола Советски Союзе дунен халкъашта юкъерча отношенеш хьакъехьа керда дIадоладаьр гаргаре леррах кхоачашделга.

Гаргарча шерашка делаергйолча вай арахьарча политика керттера лостамаш декхараш оттадаьа КПСС XXIII-ча съездо. Вай леррах дIахьу дунен халкъашта юкъерча арене практически деятельности съезда установкаш.

Дунен социализма системо дIамлег кхела юкъе лелаю Iаламате йоккха исторически роль тергал а еш вай партен правительствaн шийн декхар лерхI социалистически паччахьалкхений сийлахь-йоккхача содружества низ вIаши кхотадаларгa чIоагIдара дерригa де мел дезар деле.

Социалистически мехкашцa вай доттагIал чIоагIа а ду, тоа а ду. Из тIа - тIа кIоаргагIа а дуккхача оагIорахьара а хул. вай мехкий халкъашта органически хилаза дарзоаца хIама а хиле дIаотт. Мукъалсоца, новкъостий, йоах Л. И. Брежнева, дунен социализмана карагIдьаьнараш чIоагIдара, дегIадоалалара, лорадара шоашкара мел эшар парте Центральни Комитетон Советски правительствaн тIехьа тIайоагIача хана а дергхиларах тешам бала.

ХIанз вай дика, вIаши тешаш хиларен лархIарен ларда тIара дола гIулакхаш да къамий къонача паччахьалкхенашца. Колониализмах мукъадьаьннача мехкашта Советски Союза бокъонца а дог цIеха а доттагIа хет. Царна дика хов СССР-а политика, кхыметтел вай социалистически паччахьалкхе йолаш хилар а, из империалистех уж шоай лоIаме хилар лорадара новкъостал деш йола лоархIаме фактор йолга.

Къамаш - мукъадахара болам мара цхьоагIо, дерригача дунен тIарча империалистешта духьал къовсам лоаттабеча нахацара цхьоагIо — дунен халкъашта юкъерча арене вай низ гухбувлача керттерчарех цаI да. Цхьана долхаш, вIаши цхьаьне шолгIвар хьаллоаш хилча вайна аттагIа хургда дунен халкъашта юкъерна дуккха йола проблемаш къоастае, царна машар чIоагIбара декхараш а долаш.

ДIахо Л. И. Брежнева дувц дунен халкъашта юкъе хIанз эттача хьала бошхаленех, империализмо шийн агрессипи оамал хийца ца хиларах. Агрессораш тIагIертача моттиге кортамукъал елча низаша чIоагIа хIаьма техача, цига шоаш де лаьрхIараш кхоачашхилац империалистий. Из гуш да Вьетнамерча событеех а.

Духьал латташ Iаламате йоккхий халонаш эша а еш, дерригa дунен пецдоахача турпалалца империалистий бIехача яскарашта цхьаннена тIехьа шоллагIа тоьаш хIама етт вьетнамски халкъо. Из ше деш цо чIоагIало дувц дерригача дунен тIарча прогрессивни, машар безача низаша ше хьаллоацаш хиларца, эггара хьалха Советски Союзен кхыча социалистически паччахьалкхенашен хадданза деш долча доккхача новкъостала а дувцаш. Герз, гIема кхоачамаш, кхача, баракъа, транспорт, оборудовани социалистически мехкий барт-цхьоагIон цу хьадда йолча хIамаша новкъостал ду вьетнамски патриоташта цар лоаттабеча турпалча къовсаме.

Вьетнамски халкъо доаха тIема толамаш кхы а доккхагIа хургдар, нагахьа санна дерригача социалистически мехкий, царна Китай а йолаш, оагIонгахьара Вьетнама хулаш доза новкъостал вIашагIтохара. Мао Цзэ-дуна группо лаьцача позице духьале ца йоре. Пекински кулгалхошна из никъ лаьца хала хет вайна. Шийн оагIонгахьара Советски Союз йизза чIоагIо яь я бокъон гIулакх бахьан долаш къовсам лоаттабеча вежарха долча вьетнамски халкъа могаш дола новкъостал де а из хьаллаца а. Из новкъостал дергда американски империалисташ шоай сий доацаа зулмане авантюра, саца а сацийта, Вьетнамера дIабахаьлца!

Вьетнамски халкъо къовсам лоаттабу нийсхон гIулакх бахьан долаш, из кот а дергда. Цу тIехь цхьаккха а шеко яц.

Лоалахьарча Iарбий паччахьалкхенашта духьал шоай марионеткаш болча Израиле доал дераша еш йола агресси хьаллоацаш йолаш лаьцача США-с, Англе, ФРГ-ас леладеча гIулакхаша цIаьхха а гучадаьккхар халкъашта хьалхашка империалистий политика чулоацам тийшабола лоаш хилар, хIаьта дунен тIа деррига прогрессивни низаш эгIаздигар, хила йоагIаш йола дорхал оттайра дуккха миллионаш болча Iарбийн кагашка. Цу хана Iарбий халкъаш кхы цIаьхха а тийшар, Советски Союз кхыйола социалистически паччахьалкхенаши шоай тешаме доттагIий, шоай лоIаме хилара йола тешамера чIоагIало уж хиларах.

Империализма агрессивни оамал дика йовза е йоваш, йоах дIахо доклачика, Советски Союза машаре политика цун йохаргйоанача оборонни низана чIоагIъянза яргйоацаш дерхI вай парте. Из дIадех советски халкъа хьашташа, массане юкъара машар Iалашбара хьашташа.

Цудухьа Центральни Комитето, Советски правительства, дерригача халкъо хадданза еча йоакхоех цаI я вай сий дола ТIема Низаш чIоагIдар.

Вайна хов советски социалистически паччахьалкхен низ дунен тIарча машара керттера чIоагIало, гIом хьебеча империалисташта новкъа латта керттера духьале хинникга а йолаш юсилга а. Ленина яьхад, къахьегамхой мукъабахара тIехьа лоаттабеча къовсама идеяша дог уралттадеш дола социалистически эскар хьадаре Советски мохк эшалургйоацаш бергба. Тахан, баьча наькъага юха а хьежаш, вай доккхал а деш ала йиш я Ленина оттадаь хинна декхар кхоачашдаьд! Вай майрача эскаро сийленца кхоачашду халкъан революценен хьалхашкара шийн декхар.

ДIаяхача хана урокаш тергал а еш вай дерригa а ду моллагIа тIакхайдача а нагахьа Советски мехка, вай социализм кхерамаленна тIакховдаргбола хьаьрбаьнараш пийсой советски халкъ кхералургдац. Миччахьара,—къилбаседера е къулбехьара, малхбузера е малхбалера, — кхайна а иштта тIакхайдача агрессора духьалбаргба вай сий долча ТIема Низий дола хIама доладеш бола низ. Цу низах лачкъа моттиг хургьац, гаьна валарах, цунна кIалхара воалалургвац. Массанена а дIахоадда летача моллагIча, агрессорa советски мохк вай сийлахь-доккхача халкъа маьоагIIача, Октябра Даьхенга маьоагIIача тайпара котбаргхилар!

Вай низ боккха ба, бакъла, вай шуйах цIаккха а пайда эцаргбац тийшабола боалла, эгоистически хIамаш де дагадоаш. Коммунизм хьалъеш йоаллача дунен тIа эггара хьалхарча паччахьалкхен Iаламате боккха низ агрессемен низ - Iоткъам барам духьаларча, кортамукъал, демократи, машар бахьан лоаттабеча къовсама нийсхон гIулакха хьаштаста гIулакх деш ба. Из низ лакхбалар, дунен тIа хулача событешта СССР-о ац йола влияни лакхъялар дерригача мехкий дуккхача наьха керттерча хьаштаста мадезара да.

Советски социалистически паччахьалкхено шовзткъеи итт шеро баьлча наькъага юха а хьежаш, вай бIубехна ях, вай арахьарча ленински политико толамца кхоачаш а даьд, кхоачаш а ду шийна хьалхашка оттадаь декхараш.

Дунен халкъий гIулакхашта юкъа нийса никъ лелабаро новкъостал дир вайна Октябрал тIехьа декхача хьалхарча шерашка къонеи цу хана низ боацаши хинна советски паччахьалкхе йохае гIерташ моастагIаша дагалийнараш дохаде.

Цо аттача дьаькхар моастагIал долча капиталистически дунено гобаь вай мохк хиннача хьалашка советски халкъо социализм хьалъелга. Цо йиш хилийтар вайга дунен шолагIа тIом хиннача хана вайна духьалара дунен империализма цаI йола фронт хьае гIертилга дохаде, советски халкъо исторически котало яккхара новкъостал а дир цо. Коммунизм хьалъяра шоай низ дIа а душ, хIана советски нах кхоалагIа долча итт шерашка машара хьалашка бахаш хилар да вай мехка оборона тешаме хилар, Коммунистически партен Советски паччахьалкхени арахьарча политико хьала а санна шийн гIулакх толамца деш хилар.

Октябрь котбалар, вай мехка социализм котъялар, йоах дIахо оратора, — из Коммунистически парте идеиш котъялар да, цун ленински генеральни наькъо Iаламате йоккха котало яккхар да. Дерригача ХХ-ча бIаьшера вай мехка истори хадданза дувзаденна хиннад Коммунистически парте баьча балхаца.

ДIадахача 50 шера шийн чулоацамгеи баржаргеи диллача цIаккха а ца хиннача тайпара бола боккха болх баьб парте. Социализман коммунизман эггара йоккхагIйола теоретически проблемаш къоастаяр, хIара денна беш бола практически, организаторски болх; мехка экономикана, городе, юрта хьалхе лелаяр, арахьарча политика эггара а чоалхане йола проблемаш оттаяр; халкъа идейни кхетам душ, культура дегIайолаеш кIаьд ца душ баь болх, Советски паччахьалкхе чIоагIъяр, мехка йохалургйоаца оборона Iалашъяр; болхлой классан ахархойн цхьоагIо чIоагIъяра хадданза йоакхо яр, вай сийлахь-йоккхача Даьхен дерригача халкъий вежарашха дола доттагIал чIоагIдар, доацца аьлча цхьаккха а лоархIамера проблема хинна а яц, е я а яц из къоастаенча парте шийн хьаькъал, шийн лоIам, шийн кхоачалургдоаца хьинар юкъе ца хьош.

Iаламате боккха никъ баьб парте — къаьст-къаьста йолча марксистски группашкарен кружокашкарен йолаенна советски общества хIама вIаштIехьдоаккхен лостам телеш низ а хинна дIаоттаьлца.

1917 шера февраль бетта, парти кхайлагIа йолчара гучаьннача хаьн цун мугIарашка 24 эзар гаргга саг вар. 1917 шера октябрь бутт тIакхоачаш 350 эзар саг хилар большевикаш. 160 миллион саг ваьхача ерригача Россе иштта мара бацар уж. Мел доккха хьинар делаш хила безар уж нах, мел боккха эшаргбоаца низ болаш хила лезар иштта миллионаш бола болхлойи ахархойи шийна тIехьа баха безам хиннача цар юкъедоаладьча бакъволчун!

Октябрь котбалар, Советски паччахьалкхе хьаяр парте хьалхара программа кхоачашъяр дар. 1919 шера РКП(б) VIII-ча съездо тIайнар цун шоллагIа йола программа— социализм хьалъяра программа.

Парте баьча Iаламате боккхача теоретически, политически, организационни балхо шийн исторически результаташ елар. СССР-е социализм хьалъяр дар парте шоллагIа йола а программа кхоачашъяр.

60 шераш тIакхоачаш Советски мохк кердача рубежага кхаьчар — шерра йоаржаь коммунизм хьалъе болабелар. Цу зама керттера чулоацами проблемаши XXII-ча съезда тIайнцача КПСС кхоалагIча Программа тIа хьахьекхар. Вай мехко ах бIаь шера баьча берригача наькъо тешавеш хьахьекхар: парте доша гIулакхи цаI хилар. Парте кхоалагIа Программа Коммунистически общества лардаш йохкара Программа я иштта кхоачашъергья. Советски Союз, социализма даьхе дунен тIа коммунизма даьхе а хинна дIаоттаргья.

Вай парте шийн эшаргбоаца низ кIоеш бола вахар кхолла хьакт, белгалдоаккх Л. И. Брежнева, из ба халкъаца цун бола айха, бокаргбола бувзам.

Советски болхлой классо, вай мехкарча берригача къахьегамхоша айхха дийзад шоай вахар партеца. Къахьегама халкъ доазув доацаш партех тешаш хилар хьахьокх Советски мехка истори эггара чоалханерча, эггара боккхагIа бехктокхамерча ханашка къаьстта дукхагIа къахьегамхой партена юкъебоагIаш хилар.

Парте боккха мах бу халкъ шийх тешаш хилара. Цу тешамца гу дунен коммунизм толамца хьалъеоагIарах бола боккха тешам.

Вай хIанз 13 миллион коммунист ба. Парте берригача членнй уйлаши лоIами цхьан политикаца вахара юкъеехкара политически ниIса никъ массаза а кхетамерча организаторски балхаца лелабе беза. Духьала цу хиле мара могаргдац партена мохк дегIабоагIача хьалхе лелаяш яс

(Йистедоалар 4-ча оагIо тIа)

СОЦИАЛИЗМА СИЙЛАХЬ-ЙОККХАЧА КОТАЛОНИЙ ШОВЗТКЪЕИ ИТТ ШУ

(Йистедоалар. Доналур 2-чуч, 3-чуч агІош тІа).

стам телеи низ ше хилара декхар толамца кхоачашде.

Из дага а лоаттадеш, вай тІехьа тІайоагІача хана а хадданза чІоагІъергья воай парти, тоабергба лоьеро лакхе кхаччалца еррнгача партийни организацей болх. Вай тІехьа тІайоагІача хана а эргаьккха тоаергья партена чура демократи, чІоагІъергья коллективни хьалхле делаьра принципаш, дегІайоалаергья парте члений инициатива, парте никъ бувцача, оттабеча, чакхбоаккхача беррнгача коммунисташа хьинаре дакъа лоацаргдолаш хІама де гІортаргда, чІоагІдергда партийни мутІараш.

Парте низ латт исторе хІара этапе цо ший бадха ше критика еш хиларахи цу ларда тІа шойгара дакъин гІалаташ тоадеш хиларахи. Парти тІехьа тІайоагІача хана а дукхагІа хьалехаш хургья беррнгача коммунисташкара, дегІайоалаергья критикеи самокритикеи. Воаш беча повкъа вайна моллагІа халонаши проблемаши оттарах вай тешаш да толамца уж чакхъергхиларах.

Коммуниста шеро дукхкача хІаман тІехь декхарийла ву. Коммунистий цхьаккха привилегеш яц, цаІ мара юкъарча гІулакха кхычар декъ дукхагІа хІама дар, из котдаккхар духьа кхычарел чІоагІагІа къовсам лоаттабари къахьегари мара. Коммунистий шоай къаьетта йола бокъонаш яц, цаІ йоацар массала а хьалха латтар, халагІа йолча хилар.

Тахан, Октябра Дахьен шоллагІа дела шовзткъеи итт шу долалуча хана, вай, коммунисташа диза бехкбохкаме а хеташ ях тІехьа тІайоагІача хана а халкъо, цун хьалхашн кхрази бахьан долаш лоаттабеча къовсама деррига воашта ховр, низ, дулушдар дІалургда!

Вай парте доккха, событесх диза, дІальхий истори да. Вай толамна ІалаьмІате боккха а хала а никъ баьб, воашта тІа мел кхьчар малоагІІара чакхдаьккхал, эгтара хьалха вай массала а воай эгтара тешамерча гІерзах — марксистско-ленински хьехамах пайда ийбаьндаь, цу хьехама хадданза тІехьа ихандаь, из творчески дегІайоалабаьндаь.

Марксизм-ленинизм советски халкъа идейни байракх а хинна дІаэттад. Из вай революцена карагІдаьнна эгтара а доккхагІа дола хІама да, коммунизма коталон дІоагІа да. Парти гІерт хІара советски саг марксизмах-ленинизмах тешамера къувбадечунна леладо нийса хьалхле дерхІаргйолаш хилийта.

Вай парте низ, аллани, сий — из халкъа цІепа гІулакх дара шоай вахар дІаденнача революцеонерий ноахалана шоаш кхо ца еш лоаттабьча къовсамен ІалаьмІате бокхача къахьегамен сийлахь-йоккха итог я.

Беррнгача коммунистий, беррнгача советски наьха парте сий лоралаш рал тІех, халкъацара цун бувзам чІоагІбарал тІех, цун низ дукхагІа хилийтарал тІех сий долаш декхар дац. ТІехьа тІайоагІача хана а чІоагІйойла партеи халкъеи цхьоагІо еррнгача вай коталоний тешам!

Октябра сий долча цІейна какъа белхаш, йоах дІахо Л. И. Брежнева, беррнгача советски наха де бокъо а белаш довзхал ду шлача коталонех. Мехка ІалаьмІате чІоагІа дІаьрзхай Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце 50 шу дизара сийна йолаешна социалистически ях.

Юбилейни рапорташ тІа дувцара гІал ца вигача йиш яц. Укх итт бетта итт бІарччел дикъ иттлагІа дакъеи процент дукхагІа арахийнад промышленни продукци. ЧІоагІа ръза хинна белгалдоаккх вай итт бетта план еррнгача промышленни министерствашеи еррнгача союзни республикашеи тІехкхоачашъяр.

КІезига хІама карагІдаьннадац юбилейни шера юрта боахама къахьегамхошта а. Цар сийленца дезду гаЙ сийлахь-доккха цІей. Укх шера ха во этта йоллашехьа а колхозхошеи совхозий болхлошеи дика хьувкъам а баьккхар, ялат доххара план тІехкхоачаш а йир. Пачхьалкхенга кхьчар кхоьн аьц миллиард пунт гаргга ялат. ТІехкхоачашъяьй хьайбай продукташ, коартолаш, гешараш, шекара свекла, чайна доргаш йохкара план. Толамца бохкаш йа боамйи, баьцадаараш, сомаш, гаьйбола юртбоахама продукци.

Шоана махарра, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье котьяьнпача предприятеи, организацей, совхозий, колхозий бІаьш йолча коллективашта КПСС ЦК-а, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС-а памятни байракхаш елар. Мукъаба сона юбилейни яхье котбаьнна сий дола нах даьккъала буппа, шоаш кхо ца беш къахьегарах, укх шера боахаме, ІилманчІух, культуре керда толамаш дахарах беррнгача къахьегамхошта доккха баркал ала.

Октябра 50 шу дизарах советски халкъа хинна ца Іеш, вежарапхьа долча социалистически мехкий халкъашта а, деррнгача мехкашкарча коммунисташта а, дунен халкъашта юкъерча болхлой болама а, беррнгача къахьегамхошта а дола цІей хилар. Вай партеи деррнгача халкъен цІерагІа вай доккха баркал оал доазол дехьарча доттагІашта цар Советски мехка сийлахь-доккха цІей деза деча юкъе дакъа лацарах. Шун доттагІлево, барт-цхьоагІоно, шун коталоаша, деза доттагІийн вежарийн, коммунизм бахьан долаш лоаттабеча къовсаме советски наьха массаза а доге гІоадоахаш а хиннад, хург а да. Вай боккха мах бу адамий прогресс бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъарча гІулакха юкъе вежарашха йолча партеша лоацача дакъа.

Советски Союза Коммунистически парти, йоах Л. И. Брежнева [illegible] стеноалаш, деррига советски халкъ чІоагІагІа тешаш да, Советски пачхьалкхен хьалхарча шовзткъеи [illegible] шера толамаш, цу хана чухь дунен тІарча революционни болама еррнгача отрядаша даьха толамаш — [illegible] гаЙ мехка а кхыча мехкий халкъа а кхы а дикагІа йолча кхоанен бода никъ хиларах. Коммунизм деррнгача адамий кхоанара ди да!

Деррнгача дунен тІарча къахьегамхошта хьалхашка Ленина парте торжественно дІакхайкаду Советски Союза коммунисташа, сийлахь-доккхача советски халкъо шоай исторически декхар кхоачашдергхилар, дунен тІа эгтара хьалхара коммунистически общество толамца хьаергхилар!

(Новкъьвота Л. И. Брежнева докладага чІоагІа [illegible] чІоагІа, дІахьдийна тІоарие [illegible] юкъагІо а хьар).

РЕСПУБЛИКА ПАРТИЙНО-БОАХАМА АКТИВА СОБРАНЕРА

БЕРРИГА НИЗ — ПЯТИЛЕТКА ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯРА

31 октябре хилар Нохч-ГІалгІай областной партийни организаце партийни актива собрани. «КПСС ЦК-а сентябрьски (1967 ш.) Пленума итогехи пхе шера план ханал хьалха кхоачашъяр Іалашдара хьакъехьарча республика партийни организаце декхарехи» доклад йир парте обкома хьалхарча секретара **нов. С. С. Апряткина.**

НовкъостийІ Республика партийни актива собранеш я белгалдаьннача дикача деношка. Деррига советски халкъи деррнгача дунен тІара къахьегамхойи Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизар торжественно дезде кийчлуча хана. Сий долча юбилейна кийчлуш вай партеи советски халкъои итогаш ю къовсамен коталонийн ах бІаь шера, коммунизм хьалъяра керда декхараш белгалдоах.

Укх деношка советски наха боккхача безамца Іомаю советски халкъа вахара-хьал тоадара тІеерзаь йола КПСС сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Совета кхоалагІча сессеи решенеш.

Деррнгача советски халкъо а санна Нохч-ГІалгІайчен къахьегамхоша чІоаггІа дог гІоздьнна гІайццаь КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета кхоалагІча сессеи решенеш. Халкъа ирза бахьан йоакхо еш хиларах цар доккха баркал оал парте Центральни Комитетаи Советски правительстваи, дукха езача Дахьен низ чІоагІбара юкъе шоай дакъа дахьа а гІерт.

Республика промышленноста 1966 шера пятилетка хьалхарча шера валовой продукця яккхара план толамца тІехкхоачашъяьй. Мехка плапал тІех 24 миллион сом совгІа мах бола тайп-тайпара промышленни продукци кхьчай.

Дика къахьийтар пятилетка хьалхарча шера юрта боахама къахьегамхоша а. Республика ахархоша 1966 шера Дахьен амбарашка чутессаш 140 эзар тони ялат, планови заданел дикка тІех хьал из.

Дахьа уж толамаш — белгалдоаккх докладчика, — хьахиннад партийни, советски, профсоюзни организацеша наха юкъе организаторски кхетамеи болх бар бахьан долаш.

Укх юбилейни шера кхы а чІоагІагІа айденнад къахьегамхой къахьегамеи политически хьинар. «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене коллектива инициативах дІайоладенна Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара наха малоаггІара накъдадахара йола социалистически яхь хьалхарча деношка деза массанахьа а дІаьржар. Боккъалдар аьлча деррига чулоацаши творчески хилар ия. Цуьна новкъостал дир памятни байракхаши вымпелаши араяхаро, хІаьта иштта Сийлахь-боккхача Октябра 50 шу дизара цІи леккхара йола бокъо хилийтара тІехьа дІаболабеннача боламо а.

Ала делаш да Советий Іаьдала юбилея сийна тІайнйца социалистически декхараш дикка хала хинна хилар, хІаьта а керттерча даькъе уж кхоачашдир.

Промышленноста къахьегамхоша итт бетта план 29 октябрь тІакхоачаш йистеяккха тІайнйца декхараш фактически 25 октябре кхоачашдир.

Массаза а санна, белгалбаьлар мехкдаьттахой. Октябрь юбилей тІакхоачаш планал совгІа дукхха мехкдаьттеи гази яьккхар. «Грознефтехимзаводы» яхача объединене мехкдаьтта чакхдоахарашеи химикашеи дукхха а дукхагІа чакхдаьккхар мехкдаьтта, планал тІех дукхха а боккха мах бола продукци елар.

Машинаш а металлах хІамаш а еча предприятей болхлоша, промышленноста лайгача, кхачан, дахчах хІамаш еча, кхыдолча доакъой, хІаьта иштта транспортен бувзамеи къахьегамхоша планал тІех продукци яккха тІайнйца декхараш дукхха тІехкхоачашдир.

Дукхьал 9 бетта промышленносте къахьегамв овсарле планах оттаьь хинначул 2,6 процент лакхйир. Промышленни продукцета шийга дІадодар планах лаьрхІачул лохдара чотах 4,6 миллион сом кходир. Дика дукхагІа балхаш кхоачашдир республика гІишлошъераша.

Дика хІамаш карагІдаьлар юбилейни шера коммунальни боахама бахача наха бытовой гІулакх дара предприятей, торговле, общественни кхачан, кхыдолча доакъой болхлошта.

МабеаттІара Советий Іаьдала юбилейна накъьабаха кийчбелар республика юрта боахама къахьегамхой. Дукхха а дукхагІйолча совхозашеи колхозашеи дика вІаштІехьдаьккха чуйицар фийг болеи фийга-бобовий культураш, ялат кийдара наха тІехкхоачашйир.

Юбилейни фонда юкъе дикка дакъа лоац колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша. Валовой лаьрхІа дулх, шура, тха дукхагІа а лаьккха фуаш дукхагІа а гулдаь, уж продукташ кийчъяра плаи толамца кхоачашъю пар.

Докладчико цІераш йоах юбилейни яхье эгтара а тІех толамаш лаьхача промышленностеи юрта боахамеи хьалхалаттарий.

Беррнгача Нохч-ГІалгІайчено доккхал ду Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу дизара сийна лаьцача социалистически яхье котьяларах КПСС ЦК-а, СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, СССР-а Министрий Совета, ВЦСПС памятни байракхаш «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене, «Грознефта» объединене, КПСС XXIII-ча съезда цІерагІча Грозненски крекинг-завода, Сунженски района XIX-ча партсъезда цІерагІча колхоза коллективашта ялар. ХІаьта Наурски района «Терский» яхача совхозеи Сунженски района «Победа» яхача колхозеи коллективашта РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума. РСФСР-а Министрий Совета. ВЦСПС-а памятни байракхаш еннай.

Республика цхьайолча предприятей коллективаша отраслеви министерствайи ведомствайи памятни байракхаш яьхай, царца «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене, Грозненски химкомбината коллективаш а йолаш.

Дукхача предприятешта еннай КПСС обкома, Нохч-ГІалгІай АССР-а Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, облсовпрофа памятни байракхаш.

Хьалхалаттача коллективашта памятни байракхаш ялар бІарчв хьайиацача промышленноста доаттІаш долча доакъой, объединеней, юртбоахама производственни управленей болхлоша даьхача толамий боккха мах бар е да. Из партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша боахама хьалхле деладеча баьча балха, цар хІара денна беча организаторски кхетамеи балха боккха мах бар да.

Цхьабакъда, белгалдоаккх докладчика, цу доккхача сийно дукхача хІаман тІехь декхарийла а ву. Республика декхарийла я халкъа боахама деррига доакъош, культура дегІайоалаеча, къахьегамхой вахара хьал лакхдеча кхы а дІахьалхашка боккха гІа баккха.

Аьлча кхоачам болаш да 1965 шерапа ийсейча 1968 шера валовой продукце беарам 10—11 процент лакхбе безаш хилар. хІаьта беррига а пхе шера — 1,7-зза.

Доккхий декхараш латт республика мехкдаьттахошта хьалхашка. 1968 шера Нохч-ГІалгІайчене мехкдаьтта доаккхилга планах 15,8 миллион тони лакхдала леза. ХІаьта пятилетка чакхйоалаш «Іаьржа дешув» доаккхилга 17 миллион тоннага дІакхачийта лерхІ. 1968 шера 2,5 миллиард кубометр гаргга дакха еза газ. Цуьга хьежжа 1968 шера «Грознефтехимзаводы» яхача объединене предприятешка юххьанца мехкдаьтта чакхдоаккхилга лакхде леза, мехкдаьтта продукташ дикагІа араяха еза.

1965 шерапа нийслича пятилетка чакхйоалаш машинаши металлах хІамаши яра продукци 2,4-зза лакхъяла еза. 1968 шера а цуьна тІехьарча шерашка а дукхха дукхагІа араехаргья кирпичаш, кІир, слюда, чухнахьа юхаю трикотаж, тийга хІамаш, коув гІирс, хІаьта иштта кхачан продуктай дукхха тайпаш, наькъта шекар, пахчаш, консерваш, комсий чхьегІараш, иштта кхыдараш.

1968—1970 шерашка лакхбе леохІа промышленни производства беарам лакхбе йиш яц болх беш йола предприятеш шер а эргаьха тоа а па йича, кердаяраш хьал па йича, керттера производственни фондаш дІахо а лакх па йича. Цо къаьстта бехктохкам тІабулл гІишлош еча организацешта, цуа совгІа кхы а дукхагІа пах чубахеи культурно-бытови гІишлош хьалъе езаш йолча.

Керда горизонташ хьеалдалу 1968 шера а пятилетка тІехьа тІайоагІача шерашка а машинаькъеи автомобильни транспорта, бувзама, коммунальни боахама болхлошта бахача наха гІулакх деча система предприятешта, кхычарча хьалхашка.

Советски наха кІоарта кхетаду, белгалдоаккх докладчика, вай боахама гІулакхаш дикагІа ме худ. хІарзне ший носте ше кхо па пеш дикагІа къа ме хьет общества производительни низаш чехкагІа дукхагІа хургахилар, къахьегамхой вахара хьал чехкагІа тоалургхилар. Гой цІудухьа хІаш, укх гаргарча шерашкара плапаш араьяхачул тІехьагІа, кхы а лакхлуш латт къахьегама хьинар. Москвап дукхача хьалхалаттача предприятей коллективаша декхар тІайийцад пятилетка ханал хьалха, 1970 шера 7 ноябрь тІакхоачаш кхоачашье. ХІаьта производстве хьалхалаттача дукхача болхлоша шоашта йоагІа пятилетка кхы а хьалхагІа — В. И. Ленин ваь дІ. 1970 шера 22 апрель тІакхоачаш кхоачашъе декхараш тІайийцад.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тІехьарча яхьа байракх вай республике хьалъайяьй Грозненски крекинг-завода технологий барттайнача коллективо. Шоай кхоачамаши торонаши а лаьрхІа, крекингисташа социальд пхе шера план ханал хьалха — 1970 шера 7 ноябрь тІакхоачаш кхоачащье, шоаш дІалоладаьча гІулакха тІехьабоалара орден леладеча Нохч-ГІалгІайчен промышленноста, транспорта, гІишлошъю, юрта боахама белхлой тІа а хьийхаб.

Парте обкома бюрос могаьй из инициатива, парте горкомашка, райкомашка, еррнгача партийни, профсоюзни, боахама организацешка из хьалдаьначен дІайоаржайийчен бакъахьа а я аьннад.

ТІахьехам дІайийнаб, пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра тІехьара яхь шерра дьржай.

Фу де леза оттаь планаш тІайнца социалистически декхараши сийленца кхоачашдара?

Эгтара хьалха толамца кхоачашде леза ер карарв шу. дукхагІа кхоачамаш Іоаде леза. Цхьаккха юкъера ца йоалийташ еррнгача предприятешка ритмично болх байта а беттбетта план кхоачашъойта а еза. ХІаьта вайнига валовой продукци арахецара укх шера ийс бетта йоагІа план кхоачашъйнакар 14 предприяте. Вокх заводашеи фабрикашеи кхоачашъяпзар шоашта еннача ассортиментах продукци арахецара, нилелешка шоашка дІалодар доххара, кхыча хьокхамий план. Цо вай дІахьалханика ца хохнйташ цІенхашта юхаув, тІехьашкатетт еррига республика.

Партийни, советски, профсоюзни организацей, министерствай, объединеней, ведомствай кулгалхой декхар да тІехьаюсача предприятей болх кхоачамбоапаш лелара бахьанаш кІоаргга, бокъоица довзар, царна данза дарлоаца новкъостал дар. хьалхалаттача коллективашта уж тІехьакхар.

Хьалла къовсам лоаттабе беза пайда ца беш балха за йовш хиларца, балхаш вІаштІехьдоахилга, къахьегам лорабелга, кхерамален техника эргаьккха тоае еза, предприятешкара производственни хьалаш тоаде леза.

Къаьстта йоахо е еза къахьегама дисциплина чІоагІбара. 1968 шерах еррнгача предприятешка, организацешка, гІишлош хьалъеча, еррнгача колхозашка, совхозашка къахьегама дисциплина лакха йола шу де леза.

Областной партийни организаци декхарийла я еррнгача предприятешкеи гІишлошъеченн Іамаш ларда тІа къахьегам вІаштІехьбаккхара плапаш юкъейоалаяра болх шерра боаржабе.

Цул тІехьагІа докладчико дика доашхаш дийцар кердача пятилетка керттера дош — общественни производства эффективность лакхъяр, дІахо лийцар боахама доал дара методаш эргаьха тоае, планировани тоае, экономически стимулаши болхлой болх бе бола материальни безами лакхбе безаш хиларах. КПСС ЦК-а мартовски (1965 ш.) Пленумо оттадаь гІулакхаш цу хьакъехьа юрта боахамеи КПСС ЦК-а сентябрьски (1965 ш.) Пленума решенеш гІа оттаь боахама реформа промышленностеи чакхъяхаро хилуш йола дика результаташ лу, экономически политика хьакъехьа парте лаьца никъ нийга хилар бакъдулу. Еррига промышленность хьайнйнача дуне дерел дикагІйола экономически хьокхамаш дехар кердача тайпара болх бербйлча яьхача 28 промышленни предприяте. 1968 шера предприятеш планированеи экономически стимулированеи кердача хьалаш тІа яьха эргйалаш Іемае еза цар опыт. Из областной партийни организаце эгтара а керттерча хьа декхар я.

1968 шера производствен керттерча фондех, материальни кхоачонех чІоагІа пайда эцаргболаш, ружьаш кхомбара режим доаттергболаш хІама де леза.

Халкъа боахама деррига доакъош дегІадоаладеча толам баккхар дукхача дакъе гІишлош еча организацей балхах тийна да. Ала дезаш да республика гІишлошъю организацеш, боккха болх баь бале а, пятилетка хьалхарчеи шоллагІчеи шерашка цІенхашта тІехьайисар, капитальни вложеней планаши шоай декхараши кхоачашдацзар цар. ХІаьи а кхоачам болаш бае гІишлошъю производство вІаштІехьаяккарен пуп культураи боарам, пайда ца беш дукхха е балха ха йоаш моттигаш я. Эгтара цІенхашта йола порядок оттае еза гІишлош хьаьеча, материалаши ахчеи доал ца деш леладелга а доаделга а дІадаккха леза. ГІишлошъерий керттера декхар да де ца кхуви чисаь малогга кхоачашдар, дувниега йоаппаш 1968 шера плап кхоачашъяр.

Дукха хІама да пятилетка юхедисача шерашка юрта боахама къахьегамхоша де дезаш. 1968 шера 500 эзар тонн ялат дакка деза цар. хІаьта 1970 шера — 550 эзар тони. Эгтара хьалха цар чІоаггІа лакхбе беза хьувкъам, хІаьта из дара хий дехкаьча лаьтташка порядок оттае еза.

Парте ЦК-а майски (1966. ш) Пленума решенешка хьежжа бехктокхаме декхараш да юрта боахама кхыча доакъоша кхоачашде дезаш. 1968 шера валовой лаьрхІа 89 эзар тони баьцаларагаш, коартолаш — 23, сомаш — 27, комсаш 7 эзар тоннага кхоачаш яха еза.

Дукха хІама да де дезаш общественни хьайбай боахам дегІабоалабеча я. 1968 шера даьккха дулх 18 эзар тоннал кІезигагІа хила йиш яц, шура — 101 эзар тони яккха еза, фуаш — 49 миллион гулде леза. Цуьга хьежжа уж продукташ кийчъе а еза. Общественни хьайбаш деба а деш ципала хьайбай продукци яккхара чІоаггІа лакхъе еза хьайбай продуктивность.

Нов. Апряткина белгалдоаккх КПСС ЦК-а сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Советеи решенеш кхоачашъяро дІахо а партийни организаце беррнгача организаторски массово-политически балха боарам лакхбе безаш хилар. боахам хьабеча партийни хьалхле деладра формаши методаши эргаьхa тоае безаш хилар, нахаца бу болх тоабе безилга. Цо дувц моттигерча Советийни профсоюзни организацейн декхараш а.

Ше чакхвоалаш докладчико йоах, деррнгача советски халкъаца цхьана Нохч-ГІалгІай Советски Социалистически Республика къахьегамхой. Коммунистически партена гонахьа айхха кхота а бепна, беррига шоай низ, творчески къахьегам партеи хилкъеи гІулакха, дукха езача Дахьен низ чІоагІбара, из тоалара тІехьа лоаттабеча къовсама дІабала чІоагІо а яь, накъабола Сийлахь-боккхача Октябра сий долча юбилейна.

Цо тешам лу Нохч-ГІалгІайчен коммунисташа, беррнгача къахьегамхоша КПСС ЦК-а сентябрьски Пленумеи СССР-а Лакхехьарча Советеи решенеш толамца кхоачашъяра, 1968 шера а еррнга чьайнйнача пятилетка а план ханал хьалха кхоачашъяра доала хІама дергхиларах, вай мехка коммунизм хьалъеча гІулакха юкъе доагІаш дола дакъа доаларгхиларах.

* * *

Нов. Апряткина докладал тІехьагІа пренеш йолаелар. Эгтара хьалхагІа къамаьл дир КПСС Грозненски горкома секретара **А. Я. Давыдова.**

— КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеша, — йоах цо, — ІалаьмІате боккхача политически а социально-экономически а доархІамерча документо — доккха политически а къахьегама а хьинар айдаьд царех партеи правительстваи сага иоаз боккъала а башха ленински йоакхо еш хилар дерхІача советски наха юкъе.

Города къахьегамхоша кхо ди хьалха кхоачашдаьд юбилейни социалистически декхараш. хІаьте халкъа боахама дукха хІача ца эпшаш 8 миллион сома наьха планал совгІа йола продукци а еннай, хІаьта пятилетка йолаелча гІоне планал совгІа еппар 26 миллион сома наьха продукци а я. Дика бертат дьшнад кхом барен хьурмат дарен балхашка общественни хьажарех. Предприятешка юкъейнхьай шера керте 1,7 миллион сома экономически эффект хула кхо эзар гаргга предложени. Планированеи экономически стимулированеи кердача сиеменага яьппача города 17 предприяте аракена продукци алсамъюаяра темпаш белгалъеш хиппачул шоззагаргга дукхагІа я. Декхараш кадаьхала а йоалаш кхоачашдаьд мехкдаьттахоша, мехкдаьтта чакхдоахараша, химикаша, энергетикаша, машинаш яра, транспорта, халкъа боахама кхыча доакъой гаьппа дукхагІча предприятеша.

Цхьабакъда, йоах оратора дІахо, мехкага дикка дукхагІа продукци кхоачаргьяр, нагахьа сапна еррнгача коллективаша рити йолаш болх баьбаларе, плап кхоачашъаьяларе. Ийс бетта чухьа паччахьалкхен декхар хьерчад йиъ предприятех — «Трансмаш» яхача заводах, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача — заводах, № 2 йолча Горбыткомбинатах, металлически тара заводах. Кердача тайпара болх бу воргІ предприяти доарХІаьяц доархІамегІча хьокхамах — продукцена реализаци яра планах.

Бух социаш нов. Давыдова хьахайтар города промышленноста болхлоша пятилетка 1970 шера ноябрь бетта кхоачашъе дош луш хилар.

Облсовпрофа председатела **С. С. Сидельникова** аьлар халкъа хьалхара дІахо а лакхъяра тІеерзаьн КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш городнй а юртий а къахьегамхоша чІоаггІа къоабалъеш хилар. Къаман дохода дикъ даькъах кхо дакъа хІана халкъа потребленега лохийтаргда, хІаьта еррига потреблене общественни фондаш тІадоагІача шеррехьа а 54 миллиард сомага кхоачаш лакх а лургья. КІезиго алапеш дарий алапи алсамдоал. Отпускаш 15 денга кхаччалца йІаьклу. Пенсиони гІулакх, къахьегамхоша салаІар вІаштІехьдахилга дикагІа тоалу.

Облсовпрофа, профсоюзий еррнгача комитетий сийлахьа декхар ю Октябра ах бІаь шу дизара кийчо еча наьагІа Іалашхинна къахьегамхой лакха политически а къахьегама а хьинар дІачІоагІделгеи промышленноста производство а юртбоахама продукци а хадданза алсамъюаларц Іалашделгеи.

Трибуна тІа за КПСС Гудермески горкома секретарь **У. А. Исмаилов.** Цо йоах советски наьха хьал-торо дІахо лакхъярах йола КПСС ЦК сентябрьски Пленума решенеш а, хІаьта СССР Лакхехьарча Совета кхоалагІча сессе законаш а дашхара райопа партийни организаце боккха болх чакхбоахаш хилар.

Сийлахь - боккхача Октябра ах бІаь шу дизара юбилее сийна дерзча социалистически яхь бахьан промышленноста, транспорта, юрта боахама къахьегамхошта дика хІамаш карагІдийнай. «Мединструмент» яхача къовчача заводо соахкарчул 24 процент алсамъяьккхай арахецар продукци, къахьегама овсарле 7 процент дегІаенай. Гудермески тепловозни деио машинисташа алххьа итт бетта чухьа 9 эзар йига ца 'еш леза мухьаш дола поездаш кхийлай, царца кхы тІа а эзараш тоннаш халкъа боахама мухьаш кхиьал. Планал тІех болча пайдах 970 эзар сом хиннад. Итт бетта план ханал хьалха йистеяьккхай Гудермес станце а кхыча предприятешеи нехашеи а.

Юрта боахаме а дикагІа тоалуш доагІа хьокхамаш. Кхаш леладеча а хьайбаш леладеча а къахьегамхоша беча барт тайнача балхах дика оерхат дувл. Паччахьалкхен куйпкашка чутессад тасса лаьрхІа хиппачул дукхагІа ялат, ка мальхала а ювлаш чакхдоалаш латт технически культураш кийчъелга. Шекара свекла дІаллара план 24 октябрь тІакхоачаш кхоачашъяьй.

Цхьабакъда, цунца цхьана цхьадолча доакъошка цІенхашттара кхоачамбоацараш а да. Балха юкъера кхоачамбоацараш дІадахара, предприятей чура резерваш йоаллийтара, продукци арахецилга, ялат а кхыйола культураш а чуйелга алгамдаккхара эша гІулакхаш ду КПСС горкомо, юххьанцарча партийни организацеша.

— Гудермески района къахьегамхоша лаьрхІад — аьлар нов. Исмаилова бух социаш, — мехка хьалхалаттача предприятешеи КПСС XXIII съезда цІерагІча Грозненски крекинг - завода технологашеи дІадоладаь патриотически гІулакх хьал а кхоабаш, промышленни продукци хьалра пятилетка ханал хьалха кхоачашъелга, хІаьта юрта боахаме — 4 шера кхоачашъелга; агротехнически бокъонаш лерттІа чакхъяхара чотах хьувкъам лакхбелга, паччахьалкхена планал совгІа дукхха а ялат, шекара свекла, гидуарташ дІалуга.

Къамаьл де дош лу Грозненски юрта боахама производственни управлене керттерча агронома **Е. А. Изварийнайна.** Района кхашка, йоах цо, во а боацаш бола хьувкъам кхебаьб юбилейни шера — хІара гектара тІарча юккъера лаьрхІача 20 центнер гаргга чуийцай. Къаьстта а белгалбаьлар «Горячеисточненский» совхозеи 1 Мая цІерагІча колхоза хьалхарча бригадаи яхье хьалхалаттараш. Цига юккъера лаьрхІача хІара гектара тІара 23—25, 6 центнер ялат чуийцад.

— Грозненски района юрта боахама белхлоша, — аьлар нов. Изварииас, — крекингистий хьокхамагІа лаьрхІад ялати технически культураши, хІаьта иштта хьайбай продукци а яхара пятилетка 1970 шера 7 ноябрь тІакхоачаш кхоачашъелга, хІаьта № 1 йолча шурий совхозе гІолла пятилетка диъ шера йистейоаккхилга а.

ДІахо къамаьл ду «Старогрознефть» яхача мехкдаьтта доаккхача управлене начальника **Н. И. Ившенко.** КПСС ЦК сентябрьски Пленум йоах цо, дегІабоагІаш латтача вай мехка доархІаме событи я.

Советски Іаьдала 50 шу дизара сийна яьржача социалистически яхье яьккха памятни байракх хьаэцара хетаьча собранешка шоашта хьалхашка сийлен декхар оттадир промысловикашеи буруидеттарашеи: юбилейни шера план ханал хьалха кхоачашъе. 1970 шу дузаш мехкдаьттеи цунца йоагІа гази йоаккхилга 5,5-зза лакхдергдола торонаш Іалаш а яь пятилетка паччахьалкхен планал совгІа халкъа боахама 200 эзар тони мехкдаьттеи 150 миллион кубометр гази ле. Цо ха чакхйолаш 3 миллион сом планал совгІа бола пайда ца. Уж декхараш кхоачашдаьд дукха хьинар а ма а эпаргба. Бурув тохара балха эффективность лакхъе езаргья, промыслаш тоара болхаш сихде дезаргда.

— Республика болата магистральй белхлоша, — аьлар Грозненски машинаькъа отделене керттерча инженера **А. А. Пехенцева,** — доккхача хьинарца социалистически яхь йоаржаьяй Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара йоаггІача бесса кийчо яь накъабахара, хІаьта цу хьакъехьа дика толамаш а даьхад. Планал совгІа мухь тІаботта аьпич тІайнйца хинна декхараш 19 эзар тони тІехкхоачашдаьд, кхо кІира ханал хьалха кхоачашъяьй пассажираши мухьи дІай-хьай кхахьара обши объемах йола итт бетта заданн. Иштта, Советски Іаьдала 50 шу дизара ха хьатІаккхачале шоай топ сийленца кхоачашдир машинаькъахоша.

ХІанз партийни, профсоюзни боахамеи организацеша машинаькъа транспорта предприятешка порядок оттаярах, мухь дІа-юха кхахьаран шера план 1970 шера 7-гІча ноябре кхоачашъелга вІаштІехьдаккхара, пятилетка чакхъяллалпе рентабельно болх бара чотах планал совгІа ах миллион сом пайда баларах де дезараш чакхдоах.

Цул тІехьагІа къамаьл дир КПСС МалгІабика горкома секретара **Б. М. Бузуртанова.** Партийни организаце, промышленноста, транспорта, города гІишлош еча коллективаша, юртбоахама болхлоша ІалаьмІате боккха болх чакхбоаккх къахьегамхой паччахьалкхен планаш кхоачашъе сарцагІбахара. Планал совгІа 37,5 эзар тони мехкдаьттеи 35,5 миллион кубометр цунца йоагІа гази яьккхай промысловикаша. Лийрхачул совгІа 1761 метр буруш техад. Юбилейни шера ийс бетта 9 лакха дебит йола скважина эксплуатаце дІаеннай, хІаьта бІарчча шера дІаяла лаьрхІа хинпараш 8 мара яцар уж. Промышленностеи юртбоахамеи дукхагІа йола коллективаш шоай юбилейни декхараш тІехкхоачаш а даь сийленца накъайода Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дизара.

Города партийни организаце КПСС ЦК сентябрьски Пленумеи СССР Лакхехьарча Совета сессеи документаш дІадовзийтара шерра массово-политически болх бозржабаьб. Москверча промышленни предприятей а КПСС XXIII-гІча съезда цІерагІча Грозненски крекинг-завода технологийи патриотически болам хьал а лоацаш пхе шера план 1970 шера 7-гІча ноябре кхоачашъе декхараш тІайийцад малгІабикахоша, планал совгІа 2550 эзар сома валовой продукци, мехкдаьтта 145 эзар тоннал кІезигагІа доацаш, цунца йоагІа газ 85 миллион кубометр яккха лаьрхІад.

Партийни организаце лостам тел мехкдаьтта тохкараштa тІехкІоаргача скважинашта проводка а технологи тоаяра, керда майдаш хьеллдара балхаш сихдара, хІаьта промысловикашта — тІоапашта дикагІа искусственни воздействи ергйола накъаш тахкара чотах мехкдаьтта дукхагІа доаккхалургдола торонаш гучаяхара. ЛоархІаме дешаш кхоачашдеча «Грознефть» объединенеи КъилбаседаКавказски мехкдаьтта Іилман-тохкама институтои хьинарегІа дакъа лаца леза. ДІахо ла йиш яц мехкдаьттаца хьайоагІа газ зехьа йовр, денцен буси ши миллион гаргга кубометр льге дІайоал из факелашка. Сихха чакхдаха леза Вознесенски газобензиновй завод хьалъяра балхаш. «Грозпромстрой» треста № 2 йола гІишлой-монтажни управлене декхарийла я цІенхашта ший болх тоа а баь, объекташ дефект йоацаш эксплуатаце дІачутела. Мехкдаьтта управлене гІишлошъю организаци чІоагІъе еза ха хьатІаттай, хІама аьлча, мела йолча производственни базе а тІехьадоах промыслаш тоаярен фонтапи скважинаш эксплуатаце дІаларен балхаш.

«Чечингстройтранс» объединена болхлойи, инженерийи, гІулакхе барийи коллективо, — аьлар № 1 йолча гаража филиала шофера **И. И. Мигненкова,** — КПСС ЦК сентябрьски Пленума соцаманта диначча къахьегама толамашца жоп тел. Итт бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй — 10-гІча октябре, лийрхІачул совгІа 150 эзар тони гІишлон материалаш дІа-хьа йихьай. Массанел хьалхагІа юбилейни декхараш кхоачашдаь баьннаб № 1 йолча гаража филиала головной автобазаи йиълагІча гаражеи болхлой. Коммунисташа нов. Харченкос, Автухановъ, Ушакова, Юсупова, Гашкина, Круглова, Петрухина шоашкара хьокхам тел кхыбараштa. Тха коллективо хьийгача къих дика мах баьб: парте обкомо, республика Лакхехьарча Совета Президиумо, Министрий Советои, облсовпрофо памятни юбилейни къахьегама сийлен символ санна массайолча хана гхога хургйолаш памятни байракх еннай.

ХІаьта а цу гІулакхо сов сонта лахаш тхо. Деррига ду оаза хІара автомобилах бизза пайда эцара, мухь тІаботташ из Іобоаккхаш дІайоалла лоацъяра, автотранспорта ремонт дикагІа яран из арахецара коэффициент лакхъяран. Шин шера плап 1967 шера 5-гІа декабре кхоачашъе дага да тхо.

Пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра къовсам дІаболабаьча грозненски крекингистий дика гІулакх хьал а лаьца пхе шера план 1970 шера 1-гІча декабре кхоачашъе, 100 эзар сом планови накоплени эца декхараш тІайийцад автотранспортникаша. Нов. Мигненкос дош делар дІахо а коллективо доккхий толамаш доахартхилара, Владимир Ильич Ленина 100 шу дизара кердача къахьегама толамашца накъагІоргхилара.

Партийни активе дакъа лоацаш хиннараша цхьа барт болаш дийцача дешах сонам тІайийцар.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина урам, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-90; редактора зам. 3-39-11; бехктохкама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран промышленностен отдели — 3-42-30; юрта боахамеи письмой отдели — 3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-90; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/34.
Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/34.
СФ05356. Заказ № 5230.